

Niende Aargangs fjerde Hefte.

Kiøbenhavn, trykt hos Directeur Joh. Fred. Schulz. Forlagt af Prof. Jac. Baden.

I.

Winterforelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet fra 1ste Novbr. 1801 til 1ste April 1802.

Theologernes.

Claus Frees Hornemann, Dr. og ordentlig Professor i Theologien, bliver ved offentlig Tirsdag og Onsdag Kl. X at undersøge det gamle og nye Testaments Steder, hvoraf den positive Religions Lærdomme og Regler pleie at bevises; og samme Dage Kl. III forklarer han udvalgte Psalmer. Privat søger han Torsdag og Fredag Kl. X af de Jesu Taler som ere tilovers at udlede hans i Sandhed guddommelige Lærdom, som den der er aldeles overensstemmende med den sunde Fornuft, og samme Dage Kl. III forklarer han den første Deel af Brevet til de Romere.

D. G. Moldenhaver, Dr. og ordentlig Prof. i Theologien, bliver ved offentlig Onsdag og Lørdag fra I-II at vejlede Øveskerne i at commentere og disputere. Privat i samme Time fortæller han de øvrige Dage i Ugen Lucas' Evangelium. Kl. IX forklarer han den første Deel af Dogmatiken efter Morus.

M. Vic. Edinger Valle, Dr. og ordentlig Prof. i Theologien og Biskop over Sieland, fortsætter efter Sædvane sine homiletiske og cateketiske Forelæsninger.

Friderik Münter, Dr. og ordentlig Prof. i Theologien, gennemgaaer offentlig Onsdag og Fredag Kl. XII den gamle Kirkes Lærdommes Historie ved Examination, privat Mandag, Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag Kl. XI foredrager han Kirkehistoriens første Deel og Kl. XII en Indledning til det Ny Testament Mandag, Tirsdag og Torsdag.

P. E. Müller, overordentlig Prof. i Theologien, forklarer offentlig Mandag og Lørdag Kl. IX og Onsdag Kl. IV Naturtheologien. Privat Mandag, Tirsdag, Torsdag, Fredag og Lørdag Kl. IV den kristelige Ethica. To Dage om Ugen holder han Examinatorier.

Juristernes.

Jo. Frid. Vilhelm Schlegel, Dr. og ordentlig Prof. i Lovkyndigheden, foredrager hver Dag fra XI-XII den dansk-norske Processret og i den følgende Time Mandag, Onsdag og Fredag den almindelige Stats- og Folke-Ret; theoretisk

practiske Qvælfes holder han de sædvanlige Dage og Timer.

Frid. Theod. Zurtigkarl, overordentlig Prof. i Lovkyndigheden, forklarer hver Dag om Ugen offentlig fra IX-X den romerske Criminal og Procesret til Tingen, privat fra X-XI Ret i Tingen efter de dansk-norske Love. I andre for Tilhørerne beqvemme Timer vil han ved Examination igientage hvad han har foredraget saavel i Fædrenelandets som den romerske Ret.

Cristian Brorson, overordentlig Prof. i Lovkyndigheden, foredrager hver Dag i Ugen fra III-IV Ret til Tingen efter de dansk-norske Love, privat de første fire Dage om Ugen fra IV-V Personernes Ret efter de samme Love. Han holder ogsaa Examinatoria.

Math. Kasirup Bornemann, Adjunctus i det juridiske Facultet, forklarer hver Dag i Ugen fra I-II den danske Criminalret; Tirsdag, Torsdag og Loverdag fra XII-I Personernes Ret efter de romerske Love.

Christian Krogh, Adjunctus i det juridiske Facultet, forklarer hver Dag i Ugen, Fredag undtagen, fra VIII-IX Naturens absolute og hypothetiske Ret. Mandag, Torsdag, Fredag og Loverdag fra V-VI, naar han har bragt Personernes Ret til Ende efter de romerske Love, agter han at forklare Ret i Tingen efter de samme Love.

Medicinernes.

Joh. Clemens Tode, Dr. og ordentlig Prof. i Medicinen, giennemgaaer Mandag og Tirsdag Medicina forensis, Torsdag og Fredag Materia medica af Dyrene i de sædvanlige Formiddags Timer.

Frid. Lud. Bang, ordentlig Prof. i Medicinen, foredrager Kl. XII Mandag, Tirsdag og Onsdag den almindelige Pathologie, og samme Time de øvrige Dage den almindelige Therapi, begge offentligen, tilligemed Udarbejdelse af medicinsk practiske Prøver naar de forlanges.

Joh. Sylvestre Sartorph, overordentlig Prof. i Chirurgien og Jordemoderkonsten, forklarer offentlig de fornemste chirurgiske Operationer. Privat foredrager han Jordemoderkonsten efter sin Faders System Tirsdag, Torsdag og Fredag Kl. IV. Privatissime desuden viser han Haandgrebene af Jordemoder-Operationerne paa Maskinen, Fantome kaldet.

Gotfred Becker, overordentlig Prof. i Chemien, lærer Mandag, Onsdag og Fredag fra IV-VI Begyndelsesgrundene i Chemien.

Michael Schielderup, Adjunctus i det medicinske Facultet, foredrager Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag fra XII-I Myologien og Splanchnologien.

C. S. Münster, Dr. i Medicinen og Adjunct i det medicinske Facultet, oplyser i offentlige Forelæsninger adskillig konstig Lusts og Electricitetens medicinske Nytte, ligeledes den saa kaldte Galvanismus; privat foredrager han den populære Medicin.

Philosophernes Forelæsninger.

M. Abraham Kall, ordentlig Prof. i Historien, angiver offentlig de Hielpemidler som skal tiene til at faae en rigtig Indsigt i Fædrenelandets Historie, privat fra XI-XII de vigtigste Stykker af den nyere europæiske Historie fra Karl den Stores Tid af. Om Eftermiddagen anstiller han Qvælfes i at tale Latin.

M. Børge Riisbrigh, ordentlig Prof. i Logik og Metaphysik, foredrager hver Dag i Ugen fra IX-X først Logica privat, siden Ontologie offentlig. Mandag fra II-III igientager han ved Examen hvad som har været foredraget, og giver Notits om filosofiske Bøger.

Thomas Bugge, ordentlig Prof. i Mathematik og Astronomi, lærer offentlig fra II-III Systemens Historie; privat fra I-II den theoretiske og Experimentalphysik. Han vil heller ikke lade sig savne af dem som ønske Forklaring over den anvendte Mathematik.

M. Nicolai Christ. Kall, ordentlig Prof. i de æstrelandske Sprog, foredrager offentlig fra III-IV Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag de første Grunde i det arabiske Sprog; privat Mandag, Tirsdag og Onsdag fra X-XI Propheterne Amos, Obadiah og Jonas, og i en anden Time igientager ved Examen hvad som har været forklaret.

M. Jacob Baden, ordentlig Prof. i Belæstheten, bringer fra XII-I til Ende Agricolas Levnet af Tacitus; privat fortolker han udvalgte Elegier af Tibul, hvoraf han har besørget et Aftryk efter den nyeste Heiniſke Udgave.

M. Jeremias Wøldike, ordentlig Prof. i Mathematik, lærer offentlig Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra IV-V Begyndelsesgrundene i Algebra, privat de første fem Dage om Ugen fra XII-I den rene Mathematik efter Kästner, med Igientagelse om Loverdagen fra XII-I af hvad som er gienemgaaet om Ugen. Han tilbyder ogsaa dem sin Tjeneste som forlange den anvendte Mathematik eller nogen anden Deel af Mathematiken forklaret.

Andreas Gamborg, ordentlig Prof. i Filosofien, foredrager offentlig Mandag, Tirsdag og Onsdag fra X-XI de første Grunde af Metaphysik; privat de øvrige Dage om Ugen Ethiken tilligemed hvad anden Deel af den practiske Filosofi forlanges.

Stephan Sumars, Professor i det franske Sprog, foredrager Tirsdag, Torsdag og Fredag Reglerne i det franske Sprog fra XII-I, og forklarer Fontaines Fabler; fra I-II anfører han dem som ønske ogsaa at skrive fransk.

Jacob Wolf, overordentlig Prof. i Mathematiken, lærer tre Dage om Ugen om Morgenenen fra VIII-IX offentlig Arithmetik og Algebra efter Kästners Compendium, de øvrige tre Dage samme Time den theoretiske Geometrie og plane Trigonometrie efter samme Compendium; hvad som har været foredraget, igientager han undertiden ved en Examen; og vil heller ikke lade dem savne sin Tjeneste som forlange den høiere Geometris Grundsætninger forklarede efter Vega.

M. Jørgen Kierulf, overordentlig Prof. i Historie og Geografi, foredrager offentlig de mærkværdigere europæiske Republiker, og privat de nordiske Rigers Historie om Eftermiddagen Kl. IV; han vil ogsaa gaae dem til Haande som ønske en Forklaring over de europæiske Rigers nærværende Tilstand.

Bregers Wad, overordentlig Prof. i Naturhistorien, forklarer oryctognostisk og oeconomic offentlig Mandag, Onsdag og Fredag fra IX-X Steensalter og inflamable Legemer som ikke ere metalliske; privat i en anden Time Geognosten, eller isald nogle vil heller Oryctognosten, den første efter Werner, den anden efter det cuvieriske Compendium.

M. Rasmus Nyerup, Prof. i Literarhistorien, fortsætter Mandag og Torsdag fra III-IV sine Forelæsninger efter Cicæhorn's *Compensium*.

Ole Warberg, overordentlig Prof. i Astronomien, foredrager offentlig Mandag, Tirsdag og Torsdag fra VIII-XI den spheriske Trigonometri, privat Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra XI-XII Begyndelsesgrundene i den spheriske og theoretiske Astronomi; i andre Timer gientager han ved Examen hvad der har været forklaret.

Greg. Begtrup, overordentlig Prof. i Oeconomien, foredrager offentlig fra III-IV Onsdag og Lørdag Handelsplanternes Cultur, saasom Hør, Hamp, Tobak o. s. v.; privat Mandag, Tirsdag, Tordag og Fredag fra IV-V Fædrenelandets Agerdyrkning og Maaden at giøre den fuldkomnere paa.

M. Børge Thorlacius, Lector i det græske Sprog, forklarer offentlig Torsdag og Lørdag fra XII-I Sophocles's *Ajax* efter den Kjøbenhavn'ske Udgave, privat fra III-IV *Isocratis Panegyricus* efter *Morus's* anden Udgave. Til begges Gientagelse bestemmer han enkelte Timer om Ugen.

M. Laurits Engelstoft, forklarer tre Timer om Ugen Skandinavernes offentlige og private Historie efter *Theses* som han i Mangel af nogen beqvem Anfører dicterer. Hiemme over han i at skrive og tale Latin.

Forelæsninger i det pædagogiske Seminarium.

D. G. Moldenhawer, Seminariets Director, fortsætter Mandag og Lørdag *Øvelserne*

i den populære og antropologiske Christendoms Undervisning. I at fortolke udvalgte Stykker af begge Sprogs Skribenter anfører han de Modernere. Hver Onsdag Kl. XI prøves den philologiske Klases Udarbejdnings.

J. Kierulf, anfører om Mandagen Kl. X til at skrive Modersmaalet; Tirsdag og Lørdag Kl. XII til at undervise i Historien.

Gregers Vad, Inspector i den fysiske Klasse, demonstrerer Torsdag og Lørdag fra IX-X først de bræklelige Metaller som ene lade sig forklare af corpora bruta, dernæst Menneskets og de øvrige med Dyrster forsynede Dyr's Naturhistorie.

J. C. Sander, bliver ved Torsdag, Fredag og Lørdag Kl. X at forklare den Didactiske Ronistes Grundsatninger efter *Niemeirs* Anførsel; Tirsdag og Onsdag forklarer han udvalgte Capitler af *Æsthetiken*, og prøver de af Medlemmerne foreviste Afhandlinger i det tyske Sprog.

J. C. Linderup, Inspector over den mathematisk-fysiske Klasse, lærer fra IX-X Tirsdag og Onsdag de faste Legemers Geometri, tilligemed den plane og spheriske Trigonometri; bliver ogsaa ved som i forrige Semester, at bestyre Committionernes practiske Øvelser.

Th. Christoff. Bruun, Lector i Seminarium, lærer fra XII-I Mandag og Torsdag det franske Sprog og Onsdag og Fredag det Engelske, og forklarer i det første *Voltaire's Henriade*, i det sidste *Thomson's* *Årstider*.

M. Børge Thorlacius, Lector i de gamle Sprog, forklarer kortelig fra XI-XII Mandag og Torsdag de græske Antiquiteter; Tirsdag og Fredag *Svetonii* *Liberius* og udvalgte Stykker af græske Digtere.

II.

October Quartals juridiske Examen.

Theoretisk Prøve.

Latinisk.

Den 14de October.

Just Henrich Mundt, Laudab.
 Laurentius Stang, Haud illaud.

Den 16de.

Christian Lente, Baron af Udeler, (Lieutenant
 af Kavalleriet) Laudab.

Martin Smith Schonheider, Laudab.
 Caspar Gottlob Schmidt, Haud illaud.

Den 17de.

Andreas Neiersen Hammond, Non contemn.
 Johan Mule Gottschalk, Haud illaud.
 Christian Hersleb Hornemann, Laudab.

Den 21de.

Johan Caspar Herrmann, Greve af Wedel
 Jarlsberg, (Capitaine af Landeværnet)
 Laudab.

Christian Friderich August Lehmann, Laudab.
 Dank.

Den 23de October.

Conradt Caspar Bangert, Beqvem.
 Andreas Østergaard, Beqvem.
 Jonas Christian Wassard, Beqvem.
 Hans Peter Lund, Beqvem.

Den 24de.

Niels Peter Neergaard, Ei Ubeqvem.
 Abraham Hansen, Ei Ubeqvem.
 Johan Matthias Calmeyer, Ei Ubeqvem.
 Peter Friderich Treese, Ei Ubeqvem.

Den 28de.

Secretaire Johan Christian Wilhelm Hennings.
 Beqvem.

Jens Jacob Brunn, Ei Ubeqvem.
 Peter Andreas Messer, Ei Ubeqvem.
 Peter Hermann Petersen, Beqvem.

Den 30de.

Christian Sommerfeldt Navens Münster, Be-
 qvem.

Jens Michael Bastrup, Ei Ubeqvem.
 Friderich Ancher Hagerup, Beqvem.
 Andreas Hanssen, Ei Ubeqvem.

Den 31te.

Peter Fontenay, Ei Ubeqvem.
 Johan Jacob Wendz, Beqvem.
 Christian Spend Pontoppidan, Beqvem.
 Claus Jessen, Beqvem.

Praktisk Prøve.

Den 4de November.

Christian Lente, Baron af Udeler, Laudab.
 Martin Smith Schonheider, Laudab.
 Caspar Gottlob Schmidt, Haud illaud.
 Johan Mule Gottschalk, Haud illaud.
 Peter Hammond, Non contemtu,
 Conradt Caspar Bangert, Vel.
 Andreas Østergaard, Vel.
 Davon John de Bretton, Temmelig Vel.
 Hans Christian Secher, Temmelig Vel.
 Niels Peter Neergaard, Temmelig Vel.

Den 6te November.

Carl Jacob Waldemar Schwenzen, Haud illaud.
 Secretaire Johan Christian Wilhelm Hennings.
 Vel.

Jens Jacob Bruun, Vel.
 Peter Hermann Petersen, Vel.
 Claus Jessen, Vel.
 Friderich Ancher Hagerup, Temmelig Vel.
 Andreas Hansen, Temmelig Vel.
 Mathias Gierulff, Temmelig Vel.

III.

Theologisk Embeds - Examen i October
Maaned 1801.

Den 26de Oct.

Janus Dagger, født paa Landgodsset Brabesholm
i Hye 1780. Laudab.Carolus Augustus Damkier, født i Kiøbenhavn
1778. Laudab.Adam Anton Frid. Schrøder, født i Sieland,
1774. Non contemn., & quidem ob
specimen scriptum.

Den 27de Oct.

Thomas Georg Tang, født i Kiøbenhavn 1774.
Laudab.Johannes Müller, født i Aarhus Stift 1773.
Non contemn.Johannes Adamus Fridericus Brasch, født paa
Den Thye 1780. Haud illaud.

Den 29de Oct.

Jacobus Lund Møller, født i Christiania Stift
1774. Laudab.Gerhardus Toldorph, født i Horsens 1775. Haud
illaud.Christophorus Storm, født i Christiania Stift
1779. Haud illaud.

Den 2den Novbr.

Christianus Styhr Essendrop, født i Hasle Præ-
stegaard i Christiania Stift 1776. Haud
illaud.Janus Kirsebom Dahl, født i Stavanger 1773.
Haud illaud.Matth. Petr. Paulin, født i Kiøbenhavn 1779.
Haud illaud.Georgius Knudsen, født paa Den Als 1773.
Haud illaud.

Den 4de Novbr.

Matthias Guilielmus Brohm, født i Odense 1779.
Laudab.Janus Christianus Fangel, født i Flekken Liseb
1781. Laudab. & quidem egregie.Carolus Fridericus Gottwaldt, født i Kiøbenhavn
1776. Laudab.

In fidem Protocolli.

N. J. Brückner.

IV.

Philosophisk Examen i October Maaned.

a) Philosophisk Prøve.

Den 6te Octbr.

Lorents From, Laudab.

Georg. Joh. Schonberg, Laudab.

Nic. Aug. Vehrson, Laudab.

Nic. Frid. Sørensen, Laudab.

Thomas Barsoed, Laudab.

Erb. Christ. Wasse, Laudab.

Frod. Rothe, Haud illaud.

Joh. Ern. Wegner, Laudab.

Goh. Georg. Gottf. Schwarz, Haud illaud.

Den 8de Octbr.

Friderich Raben, Laudab.

Christian Raben, Laudab.

Lorents Angel, Laudab.

Joh. Arn. Henr. Carstensen, Laudab.

Henr. Alb. Schyk, Laudab.

Rasmus Uesing, Laudab.

Theodosius Uesing, Laudab.

Andr. Alstrup, Laudab.

Jens Lund, Haud illaud.
 Christian Lorents Jørgen, Laudab.
 Arn. Gultberg, Laudab.
 Peter Winge, Laudab.

Den 10de Octbr.

Joh. Henr. Nasted, Laudab.
 Povl Nic. Hiorth, Laudab.
 Christ. Petersen, Laudab.
 Joh. Alstrup Krüger, Haud illaud.
 Friderich Stadel, Haud illaud.
 Mart. Chr. Klauemann, Laudab.
 Carl Christ. Friis, Haud illaud.
 Lorents Jensen, Haud illaud.
 Christ. Knudsen, Laudab.
 Rasmus Rasmussen, Haud illaud.

Den 14de Octbr.

Nicolai Femmer, Haud illaud.
 Jens Peter Arthmann, Haud illaud.
 Børge Andr. Borgen, Haud illaud.
 Enoch Green, Haud illaud.
 Joh. Jacob Engelsen, Haud illaud.
 Joh. Chr. Thomsen, Haud illaud.
 Pet. Nic. Narestrup, Non contemn.
 Joh. Frid. Groth, Haud illaud.
 Andr. Andersen, Non contemn.

b) Philologisk Prøve,

Den 5te Octbr.

Jens Hvoelegg, Laudab.
 Joh. Henr. Sief, Laudab.
 Vilh. Peter Zeuthen, Laudab.
 Jørgen Henr. Vogt, Laudab.
 Mr. Frid. Ant. Schouboe, Laudab.
 Frid. Sporøen, Laudab.
 Henr. Callisen, Laudab.
 Ebbe Carst. Hornemann, Laudab.

Joh. Joach. Frid. Goos, Haud illaud.
 Jac. Mart. Helmundt, Laudab.
 Claud. Henr. Becker, Laudab.
 Andr. Henckel, Laudab.
 Hart. Marcus Lassen, Laudab.
 Lorents Hiortberg, Haud illaud.
 Nic. Schiott Bifferup, Haud illaud.

Den 7de Octbr.

Nic. Winding Dorph, Haud illaud.
 Pet. Eilert Madsen, Laudab.
 Carl Lud. Jos. Seeboth, Laudab.
 Michael Nielsen, Laudab.
 Mart. Naeblerød, Laudab.
 Steingrim Johnsen, Laudab.
 Christ. Ostenfeldt, Laudab.
 Aug. Jul. Tietche, Laudab.
 Joh. Sandbeck, Laudab.
 And. Knudsen Lund, Non contemn.

Den 9de Octbr.

Nic. Arntzen Sem, Laudab.
 Gustav Prosch, Laudab.
 Mr. Adolph Plesner, Laudab.
 Frid. Christ. Fischer, Laudab.
 Carl Just Gabr. Capito, Laudab.
 Jens Kragballe Mehl, Laudab.
 Joh. Adol'p Fogtmann, Haud illaud.
 Nicolai Schach, Laudab.
 Jens Mammen, Non contemn.
 Pet. Nic. Dorph Gunnerus, Haud illaud.
 Friderich Schallemose, Haud illaud.
 Bernhard Hartz, Haud illaud.

Den 12te Oct.

Pet. Vogelius Deinboll, Laudab.
 Thomas True, Haud illaud.
 Jacob Haasum, Non contemn.

Nic. Frid. Sev. Grundtvig, Haud illaud.

Jac. Steenberg, Haud illaud.

Den 13de Octbr.

Andr. Carl Kierulff, Laudab.

Just Juul Ludvigsen, Laudab.

Nic. Giesing, Haud illaud.

Joh. Christ. Valeur, Haud illaud.

Nic. Thomsen, Haud illaud.

Ole Wagge, Non contemn.

Danquard Faaborg, Haud illaud.

Joh. Christ. Frid. Meier, Laudab.

Georg Burch. Kühr, Laudab.

Andr. Galberg, Laudab.

Nic. Christ. Lange, Haud illaud.

Joach. Petr. Hundrup, Haud illaud.

Den 15de Octbr.

Laurits From, Laudab.

Jens Ern. Wegner, Laudab.

Claud. Nathan. Kircksteen, Laudab.

Christian Plesner, Laudab.

Mathias Plesner, Laudab.

Johan Ritter, Haud illaud.

Nicolai Mølbye, Laudab.

Peter Monrad, Laudab.

Frid. Vilh. Biørn, Haud illaud.

Peter Zartmann, Haud illaud.

Christophør Sødring, Haud illaud.

Sev. Stantemacher, Non contemn.

Christ. Rundsøn, Non contemn.

Den 16de Octbr.

Arne Arnken, Laudab.

Nic. Femmer Berg, Laudab.

Henr. Christ. Hansen, Laudab.

Gottl. Christ. Schønheyder, Laudab.

Joh. Georg Neshling, Haud illaud.

Jens Obdrup, Laudab.

Alb. Lassen, Haud illaud.

Thomas Thaning, Haud illaud.

Sev. Schiedte, Laudab.

Joh. Henr. Mørville, Non contemn.

Gerh. Heiberg Wolff, Haud illaud.

Nic. Amager Fenger, Laudab.

Thomas Trojel, Laudab.

Iblandt dem som have underkastet sig den philosophiske Examins saavel philosophiske som philologiske Prove, ere følgende 11 ere blevene udmærkede ved at indkalbes for Consistorium og herimmes.

Christian Raben.

Georg Herm. Vogt.

Joh. Arn. Hieron. Carstensen.

Jens Ernst Wegner.

Aug. Jul. Tietche.

Pet. Bogelius Deinboll.

Andr. Carl Kierulff.

Henr. Callisen.

Laur. From.

Laurits Angel.

Ulr. Frid. An. Schouboe.

V.

Fortegnelse paa de Candidater som i October Maaned 1801 ere indskrevne som academiske Borgere ved Kiøbenhavn's Universitet.

a) Som have underkastet sig den offentlige Examen.

Den 20de October.

Johan Otto Jensen, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudab.

Ole Christ. Hovedstrup Fogh, Privatist fra Viborg, Laudab.

Joh. Frid. Schrum, fra Friderichsborg Skole, Laudab. med Udmærkelse.

Joh. Henr. Reinhardt, ligesaa, Haud illaud.

Joh. Pet. Lange, Privatist fra Slagelse, Haud illaud.

Peter Wunch, fra Marhuus Skole, Laudab.

Andr. Biorn Marcussen, ligesaa, Laudab.

Franciscus Guldmand, ligesaa, Haud illaud.

Joh. Christ. Marcussen, ligesaa, Haud illaud.

Joach. Otto Møller, ligesaa, Laudab.

Rasmus Brandt, ligesaa, Haud illaud.

Peter Kabel, ligesaa, Laudab.

Erb. Christ. Alfens, ligesaa, Laudab.

Den 21de October.

Joh. Henr. Chr. Stellvagen, Privatist fra Odense, Laudab. med Udmærkelse.

Joh. Hoffmann Bull, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudab. med Udmærkelse.

Frid. Christ. Gundelach, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.

Jac. Samuel Skrill, ligesaa, Laudab.

Rasmus Georg Fog Thune, fra Odense Skole, Laudab.

Joh. Grønlund, ligesaa, Laudab.

Rasmus Roelund, ligesaa, Haud illaud.

Nie. Chr. Wendz, ligesaa, Haud illaud.

Wolfr. Aug. Wendz, ligesaa, Laudab.

Peter Eschildsen, ligesaa, Laudab.

Eschild Eschildsen, ligesaa, Laudab.

Carl Chr. Wagger, ligesaa, Haud illaud.

Den 22de October.

Carl Joh. Hesse, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudab. med Udmærkelse.

Peter Berch, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.

Severin Sorensen, fra Nyeborg Skole, Laudab. Rasmus Sviger, ligesaa, Haud illaud.

Christ. Frid. Hansen, fra Zeisingøer Skole, Laudab. med Udmærkelse.

Chr. Pet. Weilbye, ligesaa, Haud illaud.

Math. von Holten, ligesaa, Haud illaud.

Wilh. Math. Orsk, ligesaa, Haud illaud.

Wilhelm Olsen, ligesaa, Laudab.

Georg. Frid. Biermann, ligesaa, Laudab.

Pet. Adolph Hilbe, ligesaa, Haud illaud.

Borge Olsen, ligesaa, Laudab.

Den 23de October.

Chr. Frid. Friis, fra Nyekjøbing Skole, Laudabilis.

Chr. Hoff, ligesaa, Laudab.

Johannes Arensbach, fra Odense Skole, Haud illaud.

Herm. Flor, ligesaa, Laudab.

Joh. Isstrup, ligesaa, Haud illaud.

Franc. Wilh. Trojel, ligesaa, Laudab.

Otto Dietr. Lütken, ligesaa, Haud illaud.

Alexander Anthon, ligesaa, Haud illaud.

Per. Chr. Andersen, ligesaa, Haud illaud.

Chr. Gerb. Poeth, ligesaa, Laudab.

Chr. Carl Rasmus Schiern, ligesaa, Laudab.

Den 24de October.

Martin Wormskjold, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudab.

Carl Gust. Rosenern, Privatist fra Nibe, Laudabilis.

Mathias Joss, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudabilis.

Christopher Joss, ligesaa, Laudab.

Joh. Chr. Reiersen, Privatist fra Aarhus, Haud illaud.

Hen. Ant. Brolund, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.

Joh. Georg Giesing, fra Halsborg Skole, Laudab. med Udmærkelse.

Otto Mich. Platou, fra Vordingborg Skole, Haud illaud.

Carl Lud. Aug. Woldike, ligesaa, Hand illaud.

Sev. Hansen Mariager, ligesaa, Non contemn.

Christ. Nissen, fra Næstved Skole, Non contemn.

Den 26de October.

Laur. Christ. Lassen, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudab.

Pet. Chr. Laur. Schiøtt, ligesaa, Laudab.

Dit. Balth. Schiøtt, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.

Joh. Hemmer Bisted, fra Randers Skole, Haud illaud.

Joh. Carl Lund, ligesaa, Laudab.

Pet. Georg Tost, ligesaa, Laudab.

Carl Nachtigall, ligesaa, Laudab.

Chr. Thyrestrup, ligesaa, Haud illaud.

Pet. Andr. Thorup, ligesaa, Laudab.

Andr. Hasselager, ligesaa, Laudab.

Chr. Blegvad, ligesaa, Laudab.

Petr. Arild Blicher, ligesaa, Laudab.

Den 27de October.

Adam Wilhelm Greve af Moltke, Privatist fra Herlufsholm, Laudab. med Udmærkelse.

Adolp Petr. Cold, ligesaa, Laudab.

Jens Drechner Hornemann, ligesaa, Laudab.

Ove Munch, Privatist fra Christiania, Laudab.

Andr. Lumbholtz ligesaa, Laudab.

Porents Lange, Privatist fra Kiøbenhavn, Laudab. med Udmærkelse.

Carl Frid. Selmer, fra Viborg Skole, Laudab.

Joh. Henr. Nielsen, ligesaa, Haud illaud.

Nicolai Gjalbye, ligesaa, Laudab.

Knud Munch, ligesaa, Laudab.

Nicolai Worm, ligesaa, Laudab.

Joh. Kruse Wisling, ligesaa, Haud illaud.

Den 29de Octbr.

Gabriel Koch, fra Ribe Skole, Haud illaud.

Christian Westesen, ligesaa, Haud illaud.

Christian Kahrs, fra Bergens Skole, Laudab.

Bernh. Henr. Wilh. Reinertsen, ligesaa, Laudabilis.

Joh. Christ. Fasmer, ligesaa, Haud illaud.

Joh. Petr. Balchen, ligesaa, Haud illaud.

Lud. Forvaldt, Privatist fra Bergen, Haud illaud.

Joh. Balsen, ligesaa, Haud illaud.

Ernst Frid. Elsner, ligesaa, Non contemn.

Den 30te October.

Christian Smith, fra Kongsberg Skole, Laudabilis.

Dan. Jac. Matthiesen, fra Friderits Skole, Haud illaud.

Joh. Jac. Jørgensen, ligesaa, Haud illaud.

Pet. Theodor Bech, Privatist fra Kiøbenhavn, Non contemn.

Albert Popp, Privatist fra Halsborg, Haud illaud.

Petr. Blicher, fra Slagelse Skole, Laudab.

Jac. Haagen Vast, ligesaa, Haud illaud.

Daniel Høfding, ligesaa, Haud illaud.

Henr. Frid. Gøtsche, ligesaa, Laudab.

Christ. Hvid. Bredahl, ligesaa, Laudab.

- b) De fra Sene latinske Skole i Kjøbenhavn dimitterede Candidaters Navne, og de dem ved Censuren tilkiendte Characterer.
- Jørgen Frid. Lund, for Latin Laudab., Græsk Laudab. p. c., Hebraisk Laud. p. c., Dansk Laud., Tydsk Laud., Fransk Laud., Religion Laud., Hist. og Geografi Laud. p. c., Mathematisk Laud. p. c., Fysik og Astron. Laud. p. c., Naturhist. Laud. p. c., Latinsk Stil Laud. p. c.
- Niels Simonsen, for Latin Laud. p. c., Græsk Laud. p. c., Hebraisk Laud. p. c., Dansk Laud. p. c., Tydsk Laud., Fransk Laud., Religion Laud., Hist. og Geog. Laud., Mathem. Laud. p. c., Phys. og Astron. Laud. p. c., Naturhist. Laud., latinsk Stil Laud.
- Hermann Kierulf, for Latin Laud., Græsk Laud., Hebraisk Laud. p. c., Dansk Laud. p. c., Tydsk Laud., Fransk Laud. p. c., Religion Laud., Hist. og Geog. Laud. p. c., Mathem. Laud. p. c., Fysik og Astron. Laud. p. c., Naturh. Laud., lat. Stil Laud.
- Egg. Christopher Brygmann, for Latin Laud., Græsk Laud., Hebraisk Laud. p. c., Dansk Laud., Tydsk Laud., Fransk Laud., Religion Laud., Hist. og Geog. Laud. p. c., Math. Laud. p. c., Phys. og Astron. Laud. p. c., Naturhist. Laud. p. c., lat. Stil Laud.
- Friderich Carl Clauswitz, for Latin Laud. p. c., for Græsk Laud. p. c., Dansk Laud. p. c., Religion Laud., Hist. og Geog. Laud., Mathemat. Laud. p. c., Fysik og Astron. Laud. p. c., Stil Laud. p. c.
- Michael Etiksted, for Latin Laud., Græsk Laud., Dansk Laud., Tydsk Laud. p. c., Fransk Laud., Religion Laud. p. c., Hist. og Geog. Laud., Mathem. Laud. p. c., Fys. og Ast. Laud. p. c., Stil Laud.
- Hans Hansen, for Latin Laud. p. c., Græsk Laud. p. c., Hebraisk Laud. p. c., Dansk Laud., Tydsk Laud., Fransk Laud., Religion Laud. p. c., Hist. og Geog. Haud illaud., Mathem. Laud. p. c., Fysik og Astron. Laud., Mathist. Laud., lat. Stil Laud.
- Christian Hansen, for Latin Laud., Græsk Laud., Dansk Laud. p. c., Tydsk Laud., Fransk Laud., Religion Laud. p. c., Hist. og Geog. Haud illaud., Mathem. Laud., Phys. og Astron. Laud. p. c., Naturhist. Laud., lat. Stil Laud.
- Eng. Carl Ernst Schierring, for Latin Laud., Græsk Laud., Dansk Laud., Tydsk Laud., Fransk Laud., Religion Laud., Hist. og Geog. Laud., Mathem. Laud., Phys. og Astron. Laud., Naturhist. Laud., lat. Stil Laud.
- Erich Lund, for Latin Laud., Græsk Laud. p. c., Hebraisk Laud. p. c., Dansk Laud., Tydsk Laud., Fransk Laud. p. c., Religion Laud., Hist. og Geog. Laud., Mathem. Laud. p. c., Fysik og Astron. Haud illaud., Naturhist. Haud illaud., lat. Stil Laudabilis.
- Hans Christ. Rosemose, for Latin Laud., Græsk Laud. p. c., Dansk Laud., Tydsk Laud., Fransk Laud., Religion Laud. p. c., Hist. og Geog. Haud illaud., Mathem.

Laud., Fysik og Astron. Haud illaud.,
Naturhist. Haud illaud., lat. Stil Laudabilis.

Daniel Meyer, for Latin Laud., Græsk Laud.,
p. c., Hebraisk Laud., Dansk Laud.,
Tysk Haud illaud., Fransk Haud illaud.,
Religion Laud., Hist. og Geog. Haud
illaud., Mathem. Haud illaud., Fysik og
Astron. Haud illaud., Naturh. Haud
illaud., lat. Stil Laud.

e) Privat inskriberede uden offentlig
Eramen.

Herman Zeiner fra Kongsberg.

Natan Wolf Wallich.

Sonas de Windt Schmalz.

Bernhardt Hark.

Holger Frid. Scheel.

Joh. Christ. Namslund.

Laurentius Bohmar Frank.

Nde Lovenberts Sommer.

Jens Abr. Madsen.

Johannes Jrgens.

Henr. Gisberth Castenfold, Ritmester.

d) Dimitteret fra de norske Skoler efter
der udholdt Eramen Artium.

Sra Trondhiems Skole.

Marcus Frid. Bang, Haud illaud.

Falk Andreas Wiberøe, Haud illaud.

Christian Meinus Møller, Laudab.

Ole Gotaas, Laudab.

Søren Pet. Lassen, Laudab.

Ole Michael Schmidt, Laudab. pr. ceteris.

VI.

Forberedelses - Eramen.

Onsdagen den 11te October fremstillede sig til
Forberedelses - Eramen for Jurister Holger Frid.
Scheel, som admittertes cum laude og Lars
Lassen, saavelsom Herm. Zeiner, som admit-
tertes sine laude.

Den 10 Decbr. 1801 fremstillede sig Hr.
Laurentius Johannes Jrgens, Lieutenant ved de
norske Dragoner, til Præliminær - Eramen for
Jurister og erholdt Characteren Admissus cum
laude.

VII.

Tale i Anledning af Reformationen.

Den aarlige Fest til Minde af den i Luthers Tid
saavel med Literaturen i Almindelighed, som med
Religions - Reformationen i Særdeleshed foregaa-
ne Forandring i begge Rigerne, blev af det Kongl.
Universitet i Kjøbenhavn heitidelig begaaet ved en
offentlig Tale paa Latin: om de Fordele som
denne Reformation har tilveiebragt saavel
Konster og Videnskaber i Almindelighed,
sem Lægevidenskaben i Særdeleshed.

Taleren var Hr. Johan Sylvester Sax-
torph, overordenlig Professor i Chirurgi og
Giordemoderkonst; og det til samme udfædte
Indbydelseskrift af samme Forfatter handler om
den rette Tid til og Maade at løse Moderfagen og
fille Moderen ved samme.

VIII.

Exempler af Eticæmt og vittige Ind-
fald, uddragne af Macrobii Satur-
nalia.

I.

Da Hannibal opholdt sig som Landflygtig hos Kong Antiochus, lod Kongen den Krigshær som han havde samlet for at gaae imod Romerne med, passere Nivien før sin Giest, og gjorde ham opmærksom paa Soldaterne som glimrede af Guld og Sølv, paa Elefanterne med Taarne, Hestene med glimrende Vidfler og Sadler, det øvrige Hæstetoi besat med Perler; og da han nu selv havde gaaet sig ikke lidet ved at betragte saa stor og saa prydet en Krigshær, seer han Hannibal i Qinene og spørger: synes du at alt dette er nok for Romerne? ja, svarede Hannibal: om de ogsaa er nok saa begiærlige, troer jeg det er nok for dem.

2.

Da man efter Slaget ved Mutina, spurgte en af Antonius' Venner, hvad han tog sig for: det samme, svarede han, som Hunden i Ægypten: han drikker og Iøber. — Det er bekiendt, at Hundene i Ægypten, af Frygt for Crokobillerne drikke lebendt.

3.

Da En saa Mucius, som var bekiendt for en slet Mand, usædvanlig bedrovet, sagde han: enten er der mødt Mucius en stor Mødgang, eller en Anden en stor Mødgang.

4.

Da Cicero saae sin Svigersøn Lentulus, som var liden af Væxt med en stor Elire ved Siden,

siger han: hvem har sæstet min Svigersøn til sin Kaarde?

5.

I Vatinius' Consulat, som han ikkun saa Dage forvaltede, fortalte man sig adskillige vittige Indfald af Cicero. — Der er skeet, sagde han, et stort Under i Vatins Consulat: man har hverken haft Vinter eller Foraar, eller Sommer eller Høst. — Og da Vatinius besvarede sig, at han ikke var kommen til ham, endskjønt han var upasselig, svarede han: jeg havde villet besøge dig i dit Consulat, men Vatten overfaldt mig.

6.

Da En engang med Skælven leverede August en Supplik, og snart rakkede Haanden ud, snart trak den tilbage, sagde August: Tænk du det er en Elefant du giver en Skilling? — Næmlig Elefanten kunde man afrette til at tage en Skilling paa Snabelen og række den til den som sad paa hans Ryg.

7.

Da et lidet ungt Menneske som August havde forviist Leiven, bad ham om Raade i disse Ord: hvorledes skal jeg vende tilbage til min Faders Huus? hvad skal jeg sige min Fader? *) — svarede han: sig ham at jeg ikke har staaet dig an.

8.

En som i et Feldttog var rammet af en Steen og havde faaet en fiendelig Skramme i

*) Ord ventelig laante af en bekiendt Tale, maaske en Ciceros' i hvis Tale for Murena noget lignende forekommer.

Panden, men forresten pralede for meget af sin Tjeneste, gav han denne lemsældige Trettesattelse: naar du tager Flugten, siger han (cum fugias), saa maa du aldrig see dig om.

9.

Da han næsten aldrig negtede nogen som bad ham til Bords, saa var han bleven bevertet af En med et vel sparsomt og saa at sige Hverdagsmaaltid. Da han nu efter Maaltidet gik bort, hvistede han Verten i Øret til Afsted: jeg tænkte ikke, at vi vare saa gode Venner (non putabam me tibi tam familiarem).

10.

Da han klagede over, at noget tyrisk Purpur som han havde ladet kiobe, var saa dunkelt, og Sælgeren sagde: Iøft det høiere op, og see saa paa det, lod han salde denne Vittighed: hvad? vil du jeg skal spadserer paa Altanen (in solario) for at det romerske Folk skal sige, at jeg er vel Klædt.

11.

Men de Vittigheger August taalte ere ikke mindre at rose, end de han selv frembragte, især da han med Vigegyldighed kunde tage imod endog bidende Indfald. En Mand fra Provindsen bitre Skiamt blev bekiendt. Denne var kommen til Rom, og da han lignede Ksiseren meget, havde han trukket Alles Øine til sig. August gav Befaling at han skulde komme til ham, og da han havde seet ham, spørger han ham: slig mig, min unge Mand, har din Moder i forrige Tid (aliquando) været i Rom? han sagde: nei, men uden at lade sig noie dermed, lagde han til: men min Sader har ofte været her.

12.

Endog som Censor roste man hans Taalmodighed. En romersk Ridder blev tiltalt af ham, som den der havde formindsket sin Formue. Men han beviste ham, at han havde formeret den. Kort derefter lod han ham høre, at han imod Lovene sad ugift. Han forsikrede, at han havde Kone og tre Børn — og lagde saa til: herefter, Cæsar, naar du vil inquirere om stikkelige Folk, saa brug stikkelige Folk dertil.

13.

Ogsaa Soldaters ikke alene Frihed, men ogsaa Mænskhed taalede han. — Paa en Lysigaard tilbragte han uretlige Nætter, da hans Søvn idelig blev afbrudt ved en Ugles Skrig. Han beføl derfor at fange den. En Soldat som forstod sig paa denne Fangst, og som ventede en stor Belønning, bragte den til ham. Keiseren roser ham og lader ham betale noget over 3 Rigsdaler. Soldaten havde den Dristighed at sige: nu skal den leve, og lod den flyve, uden at Keiseren viste nogen Fortrydelse derover.

14.

Han havde fornoiet sig over Maaltidet ved at høre en Slavehandlers Toronius Flaccus' Sanger og Musikantere, og bestaaet dem derfor med Korn, da han imod Andre, der paa den Maade havde fornoiet ham, havde vist sin Gæmildhed i Penge. Da August siden forlangede dem ved en lige Leilighed, undskyldte Toronius sig og sagde: de er paa Møllen.

15.

Fra Seieren ved Accium vendte han stolt tilbage. Iblant Gratulanterne møder ham En

med en Kavn i Haanden, som han havde lært at sige: velkommen, Cæsar, Seierherre, Imperator. Cæsar som syntes vel om denne heftige Fugl, kaber den for 20,000 Munn. En Kammerat som havde hjulpet til at afrette den, men som int t- fik af Gaven, forsikrer Cæsar, at Høn ogsaa havde en Kavn, som han bad, han maatte komme frem med. Da den kom, lod den høre disse Ord som den havde lært: velkommen Seierherre, Feltherre Antonius. Uden at fortryde derpaa, befoel August ham alene, at dele sin Foraring med sin Krigsbroder. Da han paa samme Maade blev komplimenteret af en Papegoie, lod han ogsaa den kabe; ligeledes en Skade. Disse Exempler fristede en fattig Skomager at afrette en Kavn til samme Compliment. Men da han havde forarmet sig ved Bekostningen, pleiede han at sige til Fuglen, naar den ikke svarede ham: Nisie og Bekostning er spildt. Engang alligevel begyndte Kavnene at fremsøre sin Hilsen, ligesom den var tilsagt ham. Dette hører August, i det han gaaer forbi, men svarer: saadanne Complimenter have vi nok af hjemme. Kavnene som erindrede sig de Ord hvori hans Herre pleiede at klage, soier beleiligt til: Nisie og Bekostning er spildt, hvortil Cæsar loe, og lod betale saa meget for denne Fugl, som han endnu ikke havde givet for nogen.

16.

Naar Cæsar gik fra Slottet, pleiede en lard Græker at vække ham et smigrende Epigram. Da han ofte havde gjort dette forgiæves, og August saae, at han vilde gjøre det igien, opsatte han med egen Haand paa et Papis et græsk Epigram, hvilket han siden sendte ham, da han gik ham i Møde.

Grækeren læste og roste det, beundrede det saavel i Ord som Miner, og i det han nærmede sig til hans Stol, stak han Haanden i sin fattige Lomme og trak nogle Denarier frem for at give Keiseren, med disse Ord: ved Gud! Keiser, dersom jeg havde mere, skulde jeg give mere. Alle loe, og Keiseren kaldte sin Casseret, og lod ham ud-tælle 100,000 Sestertier.

17.

Julia, Augusts Datter, var kommen til sin Fader i en megen fræk Dragt, og fortørnet hans Dine, uden at han sagde noget. Dagen efter forandrede hun sin Paaklædning, og kastede sig med en affecteret Ærbarhed i sin glade Faders Arme. Han som Dagen tilforn havde holdt sin Bedrøvelse tilbage, kunde nu ikke tvinge sin Glæde, og sagde: hvor langt mere passende for August's Datter er ikke denne Dragt? Julia forsømte ikke at forsvare sig i disse Ord: det volder, at jeg i Dag har pyntet mig for min Faders Dine, i Gaar for min Mands.

18.

I et Gladiator-spil havde Livia og Julia trukket Folkets Dine til sig ved deres forskiellige Følgeskab, da Livia havde om sig gamle og alvorlige Mænd, Julia en Skare af yppige unge Mennesker. Faderen skrev hende til, og formanede hende: hun skulde agte paa, hvilken Forskiel der var imellem to fyrstelige Fruentimmer. Hun svarede ham artig tilbage: ogsaa disse blive gamle med mig.

19.

Samme Julia begyndte tidlig at faae graae Haar, hvilke hun pleiede hemmelig at afplukke.

Engang kom Faderen pludselig over hendes Pyn-
tepigter, da de vare i Færd med dette Arbejde,
men lod som han ikke mærkede de graa Haar, der
laae paa hendes Klæder, og da Tiden var uddrag-
get ved andre Samtaler, forte han Klærene paa
Dane, og spurgte sin Datter, om hun efter
nogle Aar heller vilde være graa end Kal-
let? Da hun havde svaret: jeg vil heller være
graa, bebrejdede han hende sin Forstillelse ved at
spørge: hvorfor giøre da disse dig saa hastig
Kallet.

20.

Da en adstadig Ven raadte hende, at hun
vilde giøre bedre, om hun tog sin Faders Tæve-
lighed til Monster, svarede hun: han glemmer,
at han er Cæsar, jeg erindrer at jeg er Cæ-
sar's Datter.

21.

Plato skal have raadet, at man skulde øve
sig i at drikke, for at kunne modstaae Vinens
voldsomme Virkninger, naar man engang enten
af en Hændelse eller af Nødvendighed kom i et ly-
stigt Laug; thi kendte man ikke i Forveien alle de
behagelige Fristelser saadant et Samqvem har, saa
vilde man strax blive slagen og overvunden. Man
maatte derfor ligesom gaae til Felts mod vellystige
Ting, og ikke sætte sin Sikkerhed i at slyge dem,
men i sin Siels Kraft, og i en moderat Brug af
dem, for at kunne ligesom opvarme Sindet, og
sørgjage hvad kold Nedslagenhed eller slov Blyfær-
dighed, der kunde have sat sig i det. — Derpaa
anfæres et Sted af Aristoteles, som raader det
samme.

22.

Den store Taler Hortentius plejede at vande
sine (Contraer) platani med Vin. Derfor for-

tælles, at han i en Sag som han agerede tilfæl-
les med Cicero, bad denne, at han vilde affaae
ham sin Plads; thi han maatte nødvendigen reise
til sit Hysted, for selv at øse Vin paa sine Lan-
ner, som han havde ved Tuffulum.

Denne Mand var i sin Klædebragt overdre-
ven peen og renlig. Derfor havde han bestandig
et Speil hos sig, for at see, om Hynkerne paa
hans Toga laae i samme Orden som han havde
lagt dem. Og da en af hans Colleger havde modt
ham engang paa en smal Vej, og ved at støde paa
ham, bragt Hynkerne af lave, lagde han Sag an
imod ham som for en Fornærmelse.

IX.

Kongelige Rescripter og Cancelliebreve.

Patronens Skrivelse til Rector og Professorens
den 24 September 1801: Fra det Kongl. danske
Cancellie har jeg under Dags Dato erholdt føl-
gende Skrivelse som jeg skulde anmode Consisto-
rium at ville meddele det philosophiske Faculter:

”J Anledning af, at Professor Baden ved at
anholde om Fritagelse fra at examinere de
Candidater i Livius, der ikke angive He-
braisk til Examen, vedbliver at paaberaa-
be sig Rescriptet af 3die Septbr. 1784,
har Deres Durchläitighed naadigst beha-
get at forlange Cancelliets Betænkning,
om ikke bemeldte Rescript maa ansees at
være ophævet ved Grundtænsen for Kiøben-
havns Universitet af 7de Maj 1788”.

”Dette Collegium skulde derfor ei unblade i
underdanigst Giensvar at melde, at Uni-
versitetets nysnævnte Grundtæns, efter hvad

i Indledningen til samme udtryffeligen anføres om ældre Anordninger, unegteligen maa antages at have aldeles ophævet det omhandlede Rescript af 3 Septbr. 1784".

Fridrich Christian.

For at kiende Anledningen til ovenstaaende Cancelliets Resolution, maatte det tillades mig at beducere Sagen noget nærmere, paa det at ingen Skulde falde paa at troe, at jeg havde sagt mig befriet for nogen af de Pligter jeg troede at vedkomme mit Embede: — Jeg var fuldkommen overbevist om, at et Rescript var udkommet som forbød en Examinator at examinere i flere Rubriker, men da jeg ikke vidste hvor jeg skulde søge det, udlagde jeg en Art. i den sidste Universitets Fundats, som den der implicite skulde indeholde saadant et Forbud, og derpaa grundede min første Ansøgning; men da denne kom til Serenissimi Erklaring, saa oplyste Han mig om min Feiltagelse; og da først erindrede mig en af mine Colleger at et saadant Rescript var til af 3die Septbr. 1784, hvori det udtryffeligen forbydes nogen Professor at examinere i mere end een Rubrik. Med min Ansøgning lod jeg en Copie følge af dette Rescript, som dog ikke tilfredsstillde Serenissimum, hvilket sees af H. D. Skrivelse til Consistorium af dette Indhold:

"Det af Prof. Waden ansførte Rescript af 3die Septbr. 1784 er ved Fundatsen af 7de Maj 1788 sat ud af Kraft og hævet. I Fundatsens Indledning staaer nemlig:

"Og dette saavel som hvad Vi og Vores høisædige Forsadres høistpriselige Foundationer og Anordninger, samt Vores egne udgivne allernaadigste Befalinger have eragtet tienligt derved fremdeles at

lade forblive, have Vi villet sammenfatte i denne Vores allernaadigste nye Foundation og Anordning for Universitetet, hvilken Vi ville herefter allene kalte saavel Lærerne, som den studerende Ungdom og andre Vedkommende til Regel og Rettesnor i forekommende Tilfælde".

"Prof. Waden er altsaa ikke i mindste Maade berettiget paa Grund af hiint Rescript at frastige sig den oftomtalte Examen som hører til hans Embede, og som han i saa mange Aar har holdt uden mindste Indvending fra hans Side. Skulde hans Helbreds Tilstand være af den Beskaffenhed, at han ikke længer var i Stand til at opfylde de ham paaliggende Embedspligter, maae dette meldes, paa det de fornødne Foranstaltninger og Forslag betids maatte vorde giorte. Imidlertid haaber og ønsker jeg, at hans Upasselighed snart maa være forbi, og at Universitetet endnu maa beholde en Lærer, hvis Fortienester af Literaturen jeg erkjender med Forsnielse og Taknemmelighed".

Fridrich Christian.

Mit underdanige Svar herpaa, hvilket jeg bad Mag. Rector saa hastig muligt at tilstille Hs. H. Durchleithed var følgende:

"Da det ikke allene er mig som har troet, at jeg ved det af mig paaberaabte Rescript var fritaget fra at examinere Livius, men Consistorium ogsaa, saavidt jeg veed — thi min tunge Hørelse forbyder mig at bivaane Consistorii Moder personlig — har været af samme Mening, saa maa Sagen i det mindste være tvivlsom, og saavel Hs.

Durchsløitigheds som Consistorii Mening, begge have Grunde for sig som kunde giøre Decisionen uvis. I saadanne tvivlsomme Tilfælde, hvor der ere forskjællige Meninger om en Lovs Fortolkning, er intet tilovers, end at de ulige menende Parter appellere til det Kongel. danske Cancellie, som har den lovinterpretierende Magt i Hænder, og dersom dette høie Collegium skulde være af H. D. Mening, saa bliver det undersaaftlig Pligt for mig at adlyde, hvad ogsaa min egen Mening maatte være”.

”Saadan en autentik Fortolkning kan ingen Foresat fortryde paa, at en Undersaat appellerer til, da det vilde være den eneste ulykkelige Omstændighed i vor lykkelige Constitution, om en Foresat, han fortjene for sin Stand, sit Talent eller sin Dyd, saa megen Høiagtelse som muligt er, skulde have Lov at decidere et tvivlsomt Tilfælde efter sit Tykke, uden at adspørge det lovførtolkende Regjerings-Collegium”.

”Saa længe altsaa, indtil saadan en autentik Fortolkning indløber, maatte det være mig tilsladt underdanig at erindre mod Hds. Durchsløitigheds Formening, at Fundatsen af 7 Maj 1788, derfor ikke mindre bliver den eneste Nottesnor for Universitetets saavel Lærere som Studerende og andre Vedkommende, fordi man vedbliver Indretninger og Vedtægter som grunde sig paa ældre Forordninger, hvorom den nyeste Fundats intet taler enten til at besyrke eller til at ophæve disse. Da nu Rescriptet af 3 Sept. 1784 var sat i Værk i Henseende til Examinator i Historien, som før dette Rescript havde 2de Rubriker, nemlig i Historien og Geografien, men som, saasnart Rescriptet udkom, maatte lade sig nøie med een, hvori heller ingen Forandring er skeet efter den

nyeste Fundatses Publication; saa synes ovenmeldte Rescripts Forordning at maatte ansees at staae ved Magt endnu, og ikke at være ophævet ved Fundatsen, siden deri intet er meldet om dette Tilfælde. Og det at jeg alligevel er vedbleven at have to Rubriker, maa ansees som en Overtrædelse af en siden 3 Septbr. 1784 og endnu subsisterende Lov, hvorfor Consistorium under en mindre mild Regjering kunde fortjene en Jrettesfættelse, men for mig bør det altid ansees for en Ære og for en stiltiende Erklæring af mine Colleger, at de ikke troede, jeg vilde giøre den Misbrug af 2de Rubriker, som Regjeringen ved ovenmeldte Rescript havde villet forebygge”.

”Men dette er min private Mening, som jeg underkaster det lovførtolkende høie Collegium; ligesom jeg ogsaa, saalænge Sagen er in suspensa og Decanus fac. philos. ikke har soiet andre Anstalter i Henseende til den allerede begyndte Examen artium, gjerne vil vedblive at examinere i Livius indtil videre, saa tungt det ogsaa falder for mig at examinere i to Rubriker”.

Jacob Baden.

Herpaa fulgte da foresaaende Cancelliets Resolution af 24 Septbr. 1801.

Det danske Cancellies Skrivelse til H. H. D. Patronen, af 5te Septbr. 1801 saaledes lydende: Under Gaards Dato er herigtennem udfærdiget Kongelig Bestalling for Doctor philosophia, Degtrup, til at være Professor extraordinarius ved Kiøbenhavns Universitet, med Forpligtelse til at foretage Indenlands Reiser til nyttige Efterretningers Indsamling om Agerdyrkningen og dens Tilstand, og i Winterhalvaaret fra 1ste Novbr. til 1ste April at holde offentlige Førelæsninger, der maa være saaledes indrettede, at de baade for

Studerende og Ustuderede kunne blive nyttige. Af Hans Majestæts Cassé er ham derfor tillagt 600 Rdlr. i aarlig Løn, foruden hvad han til de nævnte Reiser, som fornødent, bliver tilstaaet. Dette Kulde man herved underdanig tilmelde Deres Durchlöitighed.

Kongeligt Rescript af 2den October saaledes lydende: Christian den Syvende ic. Vi give Eder hermed tilkiende, at Vi, med Hensyn til de betydelige Midler, som forvaltes ved Universitetet i Vor Kongelige Residents- Sted Kiøbenhavn, og for at tilveiebringe den fornødne Orden ved sammes Bestyrelse, allernaadigst vilse have anordnet og fastsat:

- 1) At et Bogholder-Contoir maa oprettes ved Universitetets Quæstur og 3 vare aucto- riserede til at antage en duelig Person til Bogholder med 300 Rdlr. aarlig Løn, ligesom Vi og herved allernaadigst appro- bere vedhæftede Reglement for samme Contoir.
- 2) At til Skrivematerialier, Brænde og Lys med videre ved anserte Contoir maa til- staaes 200 Rdl. aarlig.
- 3) At Universitetets Casserer, Os eskelig Can- celleraad Tæsted maa, fra 1ste Januari 1802, bevilges et aarligt Tillæg af 100 Rdl., til hans hidtil havde Gage 300 Rdl.
- 4) At Universitetet maa være bemyndiget til af alle i Quæsturen indestaaende Kapita- ler, Børnepenge undtagen, at beregnes $\frac{1}{3}$ pro Cento aarlig til ommeldte Udgifters Bestridelse. og
- 5) Vilde Vi allernaadigst tillade, at, naar den forhøiede Almanack-Forpagtning i sin Tid

begynder, maa 200 Rdl. deraf anvendes til at bestride Casserens Løn, hvorimod den Universitetets Bygnings- Cassé og Vor Frue Kirke i Kiøbenhavn, ved Vores Re- solution af 3die Decbr. 1784 paalagte Af- gifte til hidtil varende Quæsturens Fuld- magtig skal ophøre.

Derefter 3 Eder allerunderdanigst have at rette, besalende Eder Gud.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.
Christian R.
(L. S.)

Moltke.

Colbiörnfen. Reierfen. Feddersen. Coid.
Knudsen. Mondrad.

Lasfen.

Til

Rector og Professore ved Kiøbenhavns Universitet angaaende at et Bogholder-Contoir maa oprettes ved Universitetets Quæstur m. v.

R e g l e m e n t

for

et ved Universitetets Quæstur oprettet
Kontoir.

§. 1.

Kontoret holdes i Nærheden af Universitetets Bygninger, og om muligt i samme Huus hvor Cassereren boer.

§. 2.

Cassereren og Bogholderen, som ved dette Kontor ansættes, ere, indtil ostere Samling an-

fees fornøden, ikkun pligtige at være tilstede 2de Gange om Ugen, Onsdag og Lørdag Formiddage fra Kl. 8-11 om Sommeren og Kl. 9-12 om Vinteren, samt desuden i Terminernes Tid fra 11te Juni og 11te Decbr. indtil Maanedernes Udgang, hves Mandag og Fredag i samme Tid.

§. 3.

I Almindelighed bør alle Indbetalinger til og alle Udbetalinger fra Universitetet skee paa dette Sted og i ovennævnte Tid, hvorved især følgende Orden bliver at iagttage:

- a) Saavel Bogholderen, som Kassereren holde hver et efter de forskiellige Fonds, hvor- til Indtægterne eller Udgifterne henhøre, indrettet og til hinanden korresponderende, pagineret, giennemdraget og af Kon- sistorio auctoriseret Register, hvori alle foresaldende Indtægter og Udgifter under Dag og Datum indføres.
- b) Des Harsag bliver det ikke Kassereren tilladt at modtage eller udbetale nogen Sum, uden at Bogholderen derom underrettes og sættes i Stand til behørigt at kunne protocollere samme.
- c) Til Lettelse i de herved foresaldende Forret- ninger og til sammes sikrere Gang bruges Blanketter, hvis Indretning og Afbetie- ning Consistorium har nærmere at bestemme.

§. 4.

Ikkun i enkelte Tilfælde s. E. naar Penge efter Sagens Natur nødvendigen maa have eller udbetales andensteds end paa Kontoiret, naar Pen- ge enten affordres eller erlægges af udenbys Folk, som ikke kunde oppebie den bestemte Tid, naar de

aarlige Renter, Distributser og Lønninger til ved- kommende ere at udbetale, eller Pengesummer fra Professorens at affordre, modtager eller udbetaler Kassereren disse Summer uden for Kontoiret, men i de 2de første og samme lignende Tilfælde har han usfortøvet, i det seneste første Kontoirdag derefter skriftligen derom at meddele Bogholderen fornøden Efterretning, til behørig Protocollering, i sidste Tilfælde bliver derimod at iagttage, hvad i næste § og 6 §§. er foreskrevet.

§. 5.

Naar Tiden er, at de aarlige Renter, Di- tributser og Lønninger til Vedkommende skulde omdeles, da kan dertil bruges de hidindtil sædvan- lige Repartitioner og Lister. Dog bør disse, paa det at Bogholderen ogsaa herom betimeligen kan vorde underrettet, altid først til Paategning ham forevises, ligesom de og, naar de komme tilbage med Vedkommendes Dwittering, igjen bør ham paa Kontoiret forevises, og naar den fornødne Under- retning om de udbetalte Summer og deres Beløb deraf i hans Register er indført, contrasignerede leveres Kassereren tilbage.

§. 6.

De Dwitteringer, hvilke Kassereren udsteder til nogen af Professorene for afleverede Penge- Summer deres Administration vedkommende, maa ei udleveres forinden Bogholderen i sit Register derom har noteret det fornødne og de af ham ere contrasignerede.

§. 7.

Til samme Terminer som forhen, nemlig 1ste Febr., 1ste Maj, 1ste Aug. og 1ste Novbr. har Kassereren at affatte de forhen anordnede Kvartal-

Extracter, hvilke bør være Bogholderen til Revision leverede og i det seneste 14 Dage efter Forsalds-Tiden, hvorefter de uopholdeligen tilstilles Inspectoribus Qvæsturæ for at forelægges Konsistorium.

§. 8.

Den første Dag i hver Maaned (de i forrige §. ommeldte Maanedet undtagne) har Bogholderen at indgive til Inspectores Qvæsturæ en summarisk Beregning over den hos Kassereren for et hvert af Universitetets Fonds værende Beholdning, naar Indtægter og Udgifter ere lignede med hinanden. Ligeledes har han og i sit Register (hvor Indtægt og Udgift bør indføres, paa de lige for hinanden staaende Sider) hver Løverdag i Registeret selv at opgiøre ethvert Fonds Konto, som strax kan vise om og hvor stor Beholdningen ved hvert især gives.

§. 9.

Bogholderen er den første Revisor af alle Kassererens Regnskaber for Universitetets forskellige Fonds, hvilke fra ham sendes til Inspectorum Qvæsturæ Med-Revision, og da til Konsistorii Decision. Ligeledes er han tilligemed Kassereren Med-Revisor af samtlige Professorum Regnskaber, som da tilstilles Inspectoribus Qvæsturæ.

§. 10.

Til Inspectores Qvæsturæ har Konsistorium især overdraget Tilsyn med Kontoirets Forhandling og Ret til fra samme at requirere, hvad Oplysninger de anseer nødvendige. Desuagtet bliver det dog enhver Consistorialis uformeent af Kontoirets Protocoller selv at forstaa sig, hvad Underretning han attraaer.

§. 11.

Hverken Bogholder eller Kasserer maa undslaae sig for at iagttage, hvad foruden det her bestemte, Konsistorium maatte finde fernødent til gavnlig og sikker Ordens Vedligeholdelse videre at anordne.

X.

Bevis at Mennesket i Naturens Stand aldrig indskrænker sig til at leve af Urter, Kærner eller Frugter, og at han til alle Tider har, saavel som den største Deel af Dyrene, søgt at nærme sig med Kød. Af Buffon.

Den pythagoriske Diæt, ophøiet af gamle saavel som nye Filosofer, anbefalet selv af nogle Læger, har aldrig været anvendt af Naturen. I den første Tidsalder, i de gyldne Aarhundrede, aad Mennesket, uskyldig som Duen, Olden, og drak Vand. Da han fandt allevegne sin Føde, var han uden Uro, levede uafhængende, altid i Fred med sig selv og med Dyrene. Men saasnart han, forglemmede sin Adel, opofrede sin Frihed for at forbinde sig med andre, indtog Krigen og Jernalderen, Guldbets og Fredens Plads; Grumhed, Smag for Kød og Blod vare de første Frugter af en udartet Natur, hvilken Sæder og Konster suldkommen fordarvede.

See! Dette haver til alle Tider, visse strænge, af Temperament vilde Filosofer bebreidet det selvskabelige Menneske: ydmygende den hele Art for at ophøie deres individuelle Stoltthed, have de

fremsat dette Materie, som Ingen Værd har uden ved Contrasten, og maaskee fordi det er godt, ubertiden at lade Mennesker see Lyksaligheds Skinnere.

Denne ideale Tilstand af Ulykkelig, hoi Maadelighed, aldeles Afholdenhed fra Riid, fuldkommen Rolighed, dyb Fred — har den nogenstunde været til? Er det ikke et Digt, en Fabel, hvori man bruger Mennesket som et Dyr, for at give os Lektioner eller Exempler? Kan man endog antage, at der vare Dyder før Selskabet? Kan man ærligen sige, at denne vilde Stand fortjener vort Savn, at dette vilde Dyrmenneske var mere værd, end det civiliserede Borgermenneske? — Ja, thi alle Ulykker komme fra Selskabet; og hvad ligesom der Magt paa, om der vare Dyder i Naturens Stand, naar der var Lyksalighed, naar Mennesket i denne Stand alene var mindre ulykkelig end det er: Frihed, Sundhed, Styrke, ere de ikke at foretrække for Blodshed, for Sandelighed, for Belyst sely, i Selskab med Trældom? Fritagelse fra Lidelser kan vel gaae op mod Dug af Fornøelser; og hvad udkræves til at være lykkelig, andet end intet at attraae?

Er dette saaledes, saa lader os med det samme sige: at det er sødere at vegetere (døse), end at leve, intet at begjære end at tilfredsstille sin Begjærighed, at sove en apathisk Søvn, end at aabne sine Øine for at see og føle: lader os forene os om, at lade vor Siel i Daanelse, vor Aand i Mørke, albrig at betjene os enten af den ene eller af den anden, at sætte os ned for Dyrene, kort: ikke at være andet end Wasser af en følesløs Materie, fæstede til Jorden.

Men i Stedet for at disputere, lader os undersøge; efter at have anført Grunde, lader os give

Virkeligheder (facta). Vi have for os Naturens, ikke ideale, men virkelige Stand. Orknernes vilde Beboer er han et roligt Dyr? er han et lykkeligt Menneske? — thi vi ville ikke antage med en Filosof, den stolteste af alle vor Menneskeheds Dommere *), at der er en større Afstand fra Mennesket i den rene Natur til den Wilde, end fra den Wilde til os, at de Aldere som ere borttrundne, førend man opfandt Talens Drug, have været langt længere, end de Aarhundrede som have maattet forløbe for at gjøre Tegn og Sprog fuldkomne, fordi mig synes, at naar man vil resonnerer over Riidsgjærninger, bør man sætte Suppositioner tilside, og gjøre en Lov, ikke at tage vor Tilflugt til dem, førend man har udtømmet alt hvad Naturen tilbyder os.

Men nu see vi, hvorledes man nedstiger igjennem meget umærkelige Grader fra de mest oplyste, mest forfinede Nationer, til Folk af mindre Bindelighed; fra disse til andre grovere, men endnu underkastede Konger og Love; fra disse grove Mennesker til de Wilde, som ikke ligne sig alle, men hos hvilke man finder ligesaa mange forfærdelige Nyancer, som iblandt de policerede Folk, at nogle danne meget talrige Nationer, underkastede Overhoveder; at andre i et mindre Selskab ikke ere underkastede uden Dug og Sædvaner; endeligen at de mest eensomme, mest uafhængende ikke unblade at danne Familier og være underkastede deres Fæbre. Et Rige, en Monark — en Familie, en Fader: see, disse ere Selskabets tvende Extremer, disse ere ogsaa Naturens Grændsefæl; dersom de udstrakte sig videre, skulde man da ikke have fundet, naar man giennemløb alle Jorklo-

*) Rousseau.

dens Ørkener, menneskelige Dyr, berøvede Mælet, bave til Røst som til Tegn, Hanner og Hunner adspredte, Unger forladte o. s. v.? Jeg siger endog, at naar man ikke vil paastaae, at det menneskelige Legems Constitution var meget forfællig fra hvad den nu omstunder er, og dets Tilvært langt hurtigere; saa er det ikke muligt at forsvare, at Mennesket nogensinde har været til uden at danne Familier, efterdi Børnene vilde omkomme, dersom man ikke i flere Aar hjalp og sørgede for dem; i det Sted at de nyfødte Dyr ikke behøve deres Moder længer end i nogle Maaneder. Denne fysiske Nødvendighed er altsaa eene tilstrækkelig til at vise, at Menneskelegten ikke har kunnet længe forme sig uden ved Hielp af Selskabet, og at Fædres og Modres Forening er naturlig for Børnene, efterdi den er nødvendig. Men denne Forening kan ikke andet end frembringe en indbyrdes og varig Hengivenhed imellem Forældrene og Børnet, og dette ene er nok til, at de vænne sig indbyrdes til hinandens Fagter, Tegn, Lyde, med et Ord: til alle Følelsens og Trangens Udtryk; hvilket ogsaa bevises i Gierningen, efterdi de mest eensomme Vilde have som andre Mennesker, Brugen af Tegn og Mæle.

Altsaa er den rene Naturstand en bekiendt Stand; det er den Vilde der lever i en Udøken, men lever i Familie, kiender sine Børn, er kiendt af dem, betiener sig af Tælen og gier sig forstaaelig. Den vilde Pige som blev optagen i Champagne, Manden som fandtes i Skovene ved Hannover, bevise ikke det Modsatte. De havde levet i en absolut Ensomhed, de kunde altsaa ikke have noget Begreb om Selskab, nogen Brug af Tegn eller Mæle. Men dersom de blot havde modt sig, saa skulde den naturlige Tilhøielighed have forenet

dem og bundet dem til hinanden, de skulde strax have forstaaet hinanden, de skulde først have talt Eskovsprog sammen, og siden Omheds Sprog imellem dem og deres Børn, og forresten vare disse to Vilde udgaaene fra Mennesker, og ubentvivel forladte i Skovene, ikke i den første Alder — thi da maatte de omkomme — men i en Alder af 4, 5 eller 6 Aar, med et Ord, i en Alder, hvori de havde Legems Styrke nok til at skaffe sig deres Underholdning, og vare endnu for svage af Hoved til at bevare de Ideer som man havde bibragt dem.

Lader os da undersøge dette blotte Naturmenneske, det er at sige, denne Vilde i Familie. Han maa lykkes saa lidet som han vil, saa vil han snart blive Hoved for et talrigere Selskab, hvis Medlemmer alle vil have de samme Manerer, følge de samme Skikke, og tale det samme Sprog. I den tredje eller høit fjerde Generation vil der være nye Familier, som skulde kunne levz for sig selv, men som, stedse forenede ved fælles Vaand af Skikke og Tungemaal, vil danne en liden Nation, som, naar den med Tiden sørges, skal kunne, efter Omstændighederne, enten blive til et Folk, eller forblive i en Tilstand, lig de vilde Nationers som vi kiende.

Dette vil fornemmelig beroe paa den Nærhed eller Fjernhed, hvori disse nye Mennesker vil befinde sig i Henseende til polerede Mennesker. Dersom de, under et mildt Himmelsstrøg, i en overflodig Jordbund, kunde bemægtige sig et betydeligt Rum, paa hin Side hvilket de intet møde uden Ørkener, eller Mennesker ligesaa nye som de; saa vil de forblive vilde, og i Følge andre Omstændigheder, Fiender eller Venner af deres Naboer. Men naar de under en haard Himmel, i en utaknemmelig Jord, fandt sig indstrængede af Antallet

og et knapt Rum; saa vilde de stiffe Colonier eller giøre Indbrud, de vilde udbrede sig, blande sig med andre Folkelag, hvis Overvindere eller Tralle de vare blevne. Utsaa, i enhver Stand, i alle Situationer, under alle Himmelstrøg, stræber Menneket ligemeget efter Selskab; det er en bestandig Virkning af nødvendig Narsag, fordi den hænger sammen med Artens Væsen selv, det vil sige, med Forplantelsen.

Det var Selskabet angaaende som Selskab; dette er som man seer grundet paa Naturen. — Naar vi ligeledes undersøge, hvad vore Vilde Lyst, hvad deres Smag er, saa vil vi finde, at ingen lever alene af Frugter, Urter eller Rødder, at alle foretrække Kød og Fisk for andre Spiser, at det bare Vand mishager dem, og at de søge Midler til at giøre sig selv, eller skaffe sig andens, steds fra en mindre slau Drik. De sydlige Vilde drikke Vand af Palmetræet, de nordlige sluger med Graadighed Hvalfiskens affmagende Olie, andre lave giærende Drikke, og alle i Almindelighed have den mest afgjorte Smag, den mest levende Passion for stærke Drikke.

Deres Konstkald, dicteret ved Mangler af første Nødvendighed, opvakt ved deres naturlige Lyster, belæber sig til at giøre Redskaber til Jagt og Fiskeri. En Bue, Pile, en Kasse, Garn, en Fiskerbaad. — Dette er Holden af deres Konster, som alle intet Maal have, uden at forskaffe sig en Underholdning som svarer til deres Smag. Og det som svarer til deres Smag, svarer til Naturen; thi som jeg allerede har sagt, Menneket kunde ikke være sig af Urter alene, det vilde omkomme af Kraftløshed, dersom det ikke tog nærsommere Føde til sig. Da det ikkun har een Næve og korte Indvoide, saa kan det ikke som Oxen,

der har fire Næver og meget lange Tarne, tage paa engang et stort Omfang (volumen) af denne magre Næring, hvilket alligevel vilde være aldeles nødvendigt for at bøde paa Qualiteten med Quantiteten.

Det er næsten det samme med Frugter og Rødder; de vilde ikke være Menneket nok, han maatte behøve en alt for stor Omfang deraf, for at forskaffe den til Nutritionen fornødne Quantitet af organiske Smaadele; og om end Brødet er lavet af det som er det rene i Kornet, og om end Kornet selv, og vore øvrige Kærner og Bælgfrugter, naar de ere bragte til fuldkommenhed ved Konsten, ere langt kraftigere og nærsommere, end Korn, der ikkun have deres naturlige Egenskaber, saa vilde et Menneke som til sin hele Næring maatte lade sig nøie med Brød og Bælgfrugter, med Nød leve et svagt og hentvinende Liv.

Betragter disse fromme Eremiter, som holde sig fra alt det der har haft Liv, som af hellige Motiver give Slip paa Skaberens Gaver, berøve sig Talen, flye Selskab, indslutte sig i disse hellige Mure som trods Naturen. Indspærrede i disse Tilflugtssteder eller rettere i disse levende Grave, hvor man intet aander uden Døden. Med indfaldet Ansigt, med døde Pine, Kaste de ikkun matte Blik omkring sig. Deres Liv synes ikkun at opholdes ved Anstrængelse, de tage deres Næring, uden at Trangen ophører; omendstønt opholdte ved deres brændende Jver — thi Hovedets Tilstand hænger sammen med Kroppens — modstaae de dog ikkun i saa Nær denne grumme Afholdenhed, de leve mindre end de hver Dag en anticiperet Død, og udslukkes ikke ved at ende Livet, men ved at fuldføre Døden.

Afholdenhed altsaa fra alt Kiød, langt fra at komme overeens med Naturen, kan ikke andet end edelægge den. Dersom Menneſket blev bragt dertil, kunde det, i det mindſte i diſſe Himmels-egne, hverken beſtaa eller formere ſig. Naarſke denne Diæt var mulig i de ſydlige Lande, hvor Frugterne ere bedre kogte, Planterne narſommere, Rødderne ſoftfuldere, Kornene droiere. Alligevel ere Brakmanerne ſnarere en Sect, end et Folk, og deres Religion, ſkønt meget gammel, har ikke ſtraft ſig videre end til deres Skoler, og aldrig videre end til deres Klima.

I vort Klima derimod behøver Menneſket, for at befinde ſig vel, ikke alene at betiene ſig af den ſolide Føde, men ogsaa at fiſke den. Vil han ſaae en ſuldkommen Styrke, bør han vælge det ſom paſſer beſt for ham. Og ſom han ikke kan holde ſig i en activ Tilſtand, uden ved at ſtaffe ſig nye Senſationer, ſaa maa han give ſine Sandſer al deres Udſtrækning, tillade ſig en Varietet i Mad, ſom i andre Gienſtande, og forekomme den Afſmag, ſom Ensformighed i Næringsmidler foraarſager. Men han vogte ſig for Yderligheder, ſom ere endnu ſkadeligere end Afholdenhed.

Dyrene ſom have ikkun en Mave og korte Indvolde, ere nødte, ligesom Menneſket, at nære ſig med Kiød. Man vil overbevise ſig om dette Forhold og denne Sandhed, naar man ved Hielp af Beſkrivelſer ſammenligner Færmekanalens (du canal inteſtinal) relative Volumen hos de kiødædende Dyr, og hos dem ſom ikkun leve af Urter. Man vil altid finde, at denne Forſkiel i deres Maade at leve paa, afhænger af deres Conformation, og at de tage en mere eller mindre ſolid Føde, i Forhold til det Magazins større eller mindre Rummelighed, ſom ſkal modtage den.

Alligevel bør man deraf ikke ſlutte, at Dyrene ſom ikke leve uden af Urter, ere af ſyſtiſk Nødvendighed bragte til denne Føde alene, ligesom de kiødædende Dyr ere af den ſamme Nødvendighed tvungne til at nære ſig af Kiød. Jeg ſiger blot, at de ſom have flere Maver eller meget vide Tarmene, kunde undvære denne drøie og andre nødvendige Spiſe; men jeg ſiger ikke, at de ikke kunde betiene ſig deraf, og derſom Naturen havde givet dem Baaben, ikk alene til at forſvare ſig, men til at angribe og holde faſt, de da ikke ſkulde have betient ſig deraf, og ſnart vandt ſig til Kiød og Blod, eſterdi vi ſee, at Orne, Kalve, Gieder, Heſte æde graadigen Melk, Æg ſom ere Næringsmidler af Dyrriget, og at de, uden at være hiulpsne af Baanen ikke vagte ſig ved hakket og ſaltet Kiød. Man kunde altsaa ſige, at Smag for Kiød og de andre faſte Spifer ere alle Dyrs almindelige Smag, ſom viſer ſig med mere eller mindre Hæſtighed eller Moderation eſter ethvert Dyrs beſynderlige Conformation, eſterdi naar man tager hele Naturen, findes denne ſamme Lyſt ikke alene hos Menneſket og firføddede Dyr, men ogsaa hos Fugle, Fiſke, Inſecter og Orme, for hvilke ſidſte det synes ſærbes, at alt Kiød er tilſidſt beſtemt.

Nutritionen hos alle Dyr ſkeer ved de organiske Smaadele, ſom adſkildte fra de grove Dele af Næringen (du marc de la nourriture) ved Hielp af Digentionen blande ſig med Blodet, og blive alle Legemets Dele lige. Men uafhængende af denne ſtore Virkning, ſom synes at være Naturens Hovedmaal, og ſom ſtaaer i Forhold med Næringsmidlernes Veſtaffenhed, frembringe de en anden, ſom ikke afhænger uden af deres Quantitet, det er at ſige, af deres Maſſe og Volumen. Maven og Tarmene ere ſnidige Membraner, ſom danne inde

i Kroppen et meget betydeligt Rum. Disse Membraner, for at holde sig i deres Spændings- Tilstand, og for at veie op imod de andre Deles Kræfter, som ligge ved Siden af dem, behøve at være stærke for en Deel fylde. Dersom af Mangel paa Næring, dette store Rum findes aldeles tomt, saa nedtrykkes Membranerne, da de ikke mere opholdes indvendig, komme nær hinanden, klister sig paa hinanden, og dette er det som frembringer Trykken (affaïssement) og Svækkelse, som ere de første Symptomer af den yderste Trang. Episerne altsaa, forend de tiene til Legemets Næring, tiene det først til Ballast; deres Nærvarelse, deres Volumen, er nødvendig for at vedligeholde Ligevægten imellem de indvortes Dele, som virke og modvirke alle, den ene paa og imod den anden. Naar man altsaa døer af Hunger, er det mindre, fordi Legemet ikke har faaet Næring, end fordi det ikke har faaet Ballast. Ogsaa Dyrene, fornemmelig de mest graadige, mest slugne, naar de drevne af Trang, eller blot mindede af den Afmagt som den indvortes Tomhed afstedkommer, søge ikke uden at fylde denne, og sluger Jord og Stene i sig. Man har fundet Teglskeens Leer i en Ulves Mave, jeg har seet Svin spise deraf, den største Deel Fugle sluger Stene o. s. v. Og dette er ikke af Lyst, men af Nødvendighed, og fordi den trængenste Nød er ikke at forstøffe Blodet ved en nye Næringsfast, men at opholde Kræfternes Ligevægt i de store Dele af Dyremassinen.

Om Menneskets Ypperlighed fremfor Dyrene i Henseende til hans Siel; af samme Forfatter.

Jeg bestrygter at mange vilde ansee disse Betragtninger over Menneskets Siel, som fremmede for en Bog der lover Naturhistorie. Men hvorfor skulde man alligevel ville affixøre Historien om den ædelste Deel af Mennesket fra Menneskets Naturhistorie? hvorfor uden Grund forringe ham, og nøde os til ikke at see andet i ham end et Dyr? imedens han virkelig er af en meget forskiellig, meget udmærket Natur, og saa meget over Dyrenes, at man maatte være ligesaa lidet oplyst som de ere, for at kunne blande dem med hinanden.

Det er sandt, at Mennesket ligner Dyrene i det Materielle som er ved ham, og at, naar man vil tage ham med, i en Opregnelse af alle naturlige Væsener, er man nødt til at sætte ham i Dyrenes Klasse. Men, som jeg allerede har givet at forstaae, Naturen har hverken Klasser eller Slegter, den indbefatter blot Individuer. Disse Slegter og Klasser ere ikkun vor Aands Værk, ere ikkun Ideer som vi ere bleven enige om at antage; og naar vi sætte Mennesket i en af disse Klasser, saa forandre vi ikke hans Væsens Virkelighed, saa betage vi ham intet af hans Adel, omstifte ikke hans Forsatning, fort: betage den menneskelige Natur intet af sin Superioritet for de Umælende; vi giøre intet andet end give Mennesket en Plads hos det som ligner ham mest, i det vi endog tilstaae den materielle Deel af hans Væsen den øverste Rang.

Naar man sammenligner Mennesket med Dyret, finder man hos det ene, saavel som hos det

andet et Legeme, en organiseret Materie, Sander, Kød og Blod, Bevægelse, og en uendelig Mængde af Ting som ligne hinanden. Men alle disse Ligheder ere udvortes, og forslaae ikke til at lade os domme, at Menneskets Natur ligner Dyrets. Til at domme om det enes saavel som det andets Natur, maatte man kiende Dyrets indvortes Egenstaber saa godt som vi kiende vore; og ligesom det ikke er muligt, nogenstunde at have Kundskab om det som foregaaer i Dyrets Indvortes, ligesom vi aldrig kan vide, af hvad Orden, af hvad Art dets Sensationer kunde være i Forhold til Menneskets; saa kunde vi ikke domme uden af Vitningerne, kunde ikkun sammenligne Resultaterne af det Enes eller det Andets naturlige Operationer.

Lader os da betragte disse Resultater, ved strax at tilstaae alle disse Ligheder i enkelte Dele, og ikkun undersøge Ulighederne, selv de almindeligste. Man vil indrømme, at det stupideste Menneske er i Stand til at lede det spirituelleste Dyr; han befaler over det og lader det tiene til sin Brug, og det er mindre ved Styrke og Duellighed, end ved Naturens Superioritet, og fordi han resonnerer over hvad han foretager sig, har Orden i sine Handlinger og en Følge i de Midler, hvorved han neder Dyret til at adlyde sig. Thi vi see ikke, at de Dyr som ere stærkere og duelligere, befale over andre og lade dem tiene til deres Brug. De stærkere æde de svagere, men denne Handling forudsætter alene en Trang, en Begierlighed, Egenstaber langt forskjælligere fra den som kan frembringe en Følge af Handlinger, styrede mod det samme Maal. Dersom Dyrene vare begavede med densne Evne, skulde vi da ikke see nogle tage Herredømmet over de andre, og forbinde dem til at søge

Næring til sig, at vaage over sig, at passe paa sig, at troste sig naar de ere syge eller saarede? Men der er blandt alle Dyr intet Tegn til denne Subordination; det lader ikke til, at noget af dem kiender eller føler denne sin Naturs Overlagenhed over de andres; følgelig bør man tænke, at de alle virkelig ere af samme Natur, og tillige bør man slutte, at Menneskets Natur ikke alene er meget over Dyrets, men ogsaa at den er aldeles forskjællig.

Mennesket udtrykker ved et udvortes Tegn, hvad der foregaaer i dets Jnderste, det meddeler sin Tanke ved Taler, dette Tegn er tilfælles for den hele Menneskeart. Det vilde Menneske taler saavel som det flebne, og begge tale naturligen og tale for at gjøre sig forstaaede. Intet af Dyrene har dette Tankens Tegn. Det er ikke, som man almindeligen troer, af Mangel paa Organer. Abens Tunge er forekommen Anatomisterne ligesaa fuldkommen som Menneskets. Men vilde altsaa tale, dersom den tænkte. Dersom Ordenen i dens Tanker havde noget tilfælles med vore, vilde den tale vort Sprog, og om man vil antage, at den ikkun vilde have Abens Tanker, saa vilde den tale med andre Aber. Men man har aldrig seet dem underholde sig eller tale med hinanden. De have altsaa ikke engang en Orden, en Følge af Tanker paa deres Maade. Langt fra at have den som ligne vores, foregaaer der i deres Jnderste intet sammenhengende, intet ordentligt, fordi de udtrykke intet ved forbundne og ordnede Tegn; de have altsaa ingen Tanker, end ikke i den ringeste Grad.

Det er saa sandt, at det ikke er af Mangel paa Organer, at Dyrene ikke tale, at man kiender adskillige Arter, som man lærer at fremsføre

Ord, ja endog at igientage temmelig lange Talemaader, og maaske skulle der være et stort Antal af andre, som man kunde, naar man vilde giøre sig den Møie, lade articulere nogle Lyde *); men aldrig er man kommen saa vidt, at man har kunnet bibringe dem det Begreb som disse Ord betegne. De synes blot at igientage dem og selv at articulere dem, som et Ekko eller en kunstig Maskine vilde igientage eller articulere dem. Det er ikke mekaniske Evner eller materielle Organer, men det er Forstandens Evne, det er Tanken som mangle dem.

Det er altsaa fordi Tale forudsætter en Følge af Tanker, at Dyrene ingen have. Thi om man endog vilde tilstaae dem noget ligt med vore første Fattbegreb (apprehensions), og vore groveste og mankinmæssigste Sensationer; saa synes det en Vished, at de ere ufikfede til at danne denne Ideernes Parten (Association) som ene kan frembringe Reflexion, hvori alligevel Tankens Basen bestaaer. Fordi de ikke kunde sæie nogen Ide sammen, derfor tænke og tale de ikke; af samme Aarsag er det, at de intet opfinde eller bringe til Fuldkommenhed. Dersom de havde Evne til at reflectere, selv i den mindste Grad, saa vilde de være i Stand til at giøre nogen Slags Fremgang, saa vilde de erhverve sig mere Industrie, saa vilde Bæverne nu omstunder bygge med mere Konst og Fæsthed end de første Bævere byggede, Bienen vilde giøre den Kube den beoer, hver Dag endnu fuldkommere. Thi antager man, at denne Kube er saa fuldkommen som den kan være, saa giver man

denne Indsect mere Klogt end vi have, saa tilstaaer man dem en Forstand som overgaaer vores, ved hvilken den med Et skulde fatte den yderste Pynt af Fuldkommenhed, hvortil den bør bringe sit Arbejde, imedens endog vi aldrig see tydelig denne Pynt og behøve mange Reflexioner, megen Tid og Færdighed for at bringe den mindste af vore Konster til Fuldkommenhed *).

Hvoraf kan denne Ensformighed i alle Dyrenes Bærter komme? hvorfor giør enhver Art aldrig uden den samme Ting paa den samme Maade? og hvorfor giør ethvert Individ den hverken bedre eller værre end et andet Individ? Er det noget stærkere Bevis for, at deres Operationer ere blot mekaniske og rent materielle Resultater? thi dersom de havde mindste Snift af det Lys som oplyse os, saa vilde man i det mindste finde Forandring, om man ikke fandt Fuldkommenhed i deres Arbejder; ethvert Individ af samme Art vilde giøre nogen Ting lidt forskiellig fra det et andet Individ havde gjort. Men nei! de arbeide alle efter det samme Mønster, Ordenen i deres Handlinger er den samme i den hele Art, den angaaer ikke Individet, og dersom man vilde tillægge Dyrene en Siel, saa vilde man være nødt til at antage ikkun Een for hver Art, hvilken hvert Individ tog lige megen Del i; denne Siel maatte da nødvendigen være delelig, selgelig maatte den være materiel og meget forskiellig fra vores. Thi hvorfor lægge vi tvertimod saa megen Forskiellighed og Varietet i vore Productioner og vore Arbejder? hvorfor koster os den slaviske Esterlignelse

*) Leibniz taler om en Hund, som han havde lært at udtale nogle tydske og franske Ord.

*) Skulde der ikke ligge nogen skult *petitio principii* i denne Slutningsmaade?

ikke mere end et nyt Udkaft? — Det er, fordi vor Siel er vores, fordi den er uafhængende af en andens, fordi vi have intet tilfælles med vor Art, uden vor Legems Materie, — og fordi det virkelig ikkun er ved de ringeste Evner, at vi ligne Dyrene.

Dersom de indvortes Sensationer tilhørte Materien og afhængte af de körperlige Organer, skulde vi da ikke see iblandt Dyrene af samme Art, ligesom iblandt Menneskene, udmærkede Forskieligheder i deres Arbejder? De som vare best organiserede, skulde de ikke gjøre deres Nider, deres Kuber, eller deres Huse paa en fastere, zirligere, bekvemmere Maade? og dersom En havde mere Genie end en Anden, kunde han ikke vise det paa denne Maade? Men alt dette skeer ikke, og er aldrig skeet; den større eller mindre Fuldkommenhed af de legemlige Organer har altsaa ingen Indflydelse paa de indvortes Sensationers Natur. Vår man ikke deraf slutte, at Dyrene ingen Sensationer have af dette Slags, at disse ikke kunde tilhøre Materien, eller ved deres Natur afhænge af de legemlige Organer? Er det da ikke en Følge, at der i os er en Substands forskiellig fra Materien, som er Subjectet og Ursagen der frembringer og modtager disse Sensationer.

Men disse Prøver paa vor Siels Umaterlighed kunde udstrækkes endnu langt videre. Vi have sagt, at Naturen skeds gaar frem og handler i alt i umærkelige Grader og Nyancer. Denne Sandhed, som ellers ikke taaler nogen Undtagelse, bliver her gandske og aldeles til Vogn. Der er en uendelig Afstand imellem Menneskets og det fuldkomneste Dyr's Evner: et aabenbare Bevis, at Mennesket er af en forskiellig Natur, at det alene gjør en Klasse for sig, fra hvilken man bør glemme et uendeligt Rum, førend man naaer Dy-

renes *). Thi dersom Mennesket var af Dyrenes Orden, saa vilde der være i Naturen i vist Antal Væsener, mindre fuldkomne end Mennesket, og mere fuldkomne end Dyret, igiennem hvilke man maatte uformærkt og ved Nyancer stige fra Mennesket til Apen. Men det er ikke saa; man gaar med Et fra det tænkende Væsen til det materielle, fra den intellectuelle Magt til den mekaniske Strykke, fra Orden og Plan til blind Bevægelse, fra Reflection til sandfælig Begiarlighed.

See dette er mere end behøves, for at overbevise os om vor Naturs Ypperlighed, og om den umaadelige Afstand, som Skaberens Godhed har sat imellem Mennesket og Dyret. Mennesket er et fornustigt Væsen, Dyret er et Væsen uden Fornuft; og da der intet Mellemrum er imellem det Positive og Negative, da der ingen Mellemvæsener ere imellem et fornustigt Væsen og et Væsen uden Fornuft; saa er det evident, at Mennesket er af en aldeles forskiellig Natur fra Dyrets, at det ligner det ikke uden ved det Udvortes; og at domme om det af denne materielle Lighed, er at lade sig bedrage af et Skin, og lukke Øinene med frit Forsæt til for det Lys som bør lade os adskille Skindet fra Virkeligheden.

*) Men hvorved er da dette Rum opfyldt? Og er det tomt, saa er dette jo et stort Bevis imod det Gradations System som man har antaget i Naturen. Vil man sige: det er fyldt med Aander, ringere end Menneskets Siel, men høiere end Dyrenes, saa grunder sig dette blot paa Gissninger; thi Aander kende vi ikke af Naturen eller af Erfaring; og det er jo blot paa Facta man bør bygge Systemer.

Om Moderne i Klædebragt og andet, af
Buffons hist. nat. Tom. IV. p. 227.

Eadsfiont Moderne ikke synes at have anden Op-
rindelse end Egenfind og Griller, saa fortjener den
vedtagne Egenfind og de almindelige Griller at
prøves.

Menneskene have altid sat og ville altid sætte
Pris paa alt det som kan fæste andre Menneskers
Øine paa dem, og give dem med det samme for-
delagtige Begreb om deres Rigdom, Magt, Stor-
hed o. s. v. Disse glimrende Stenes Værd, som
til alle Tider have været anseete som kostbare Pry-
delsler, er ikke grundet paa andet end paa deres
Stædighed og blændende Glans. Paa samme
Maade forholder det sig med disse glindsende Me-
taller, hvis Vægt forekommer os saa let, naar den
er fordelt paa alle vore Klæders Folder, for at pry-
de dem. Disse Stene, disse Metaller ere ikke saa
meget Prydelsler for os, som Tegn for Andre,
hvorved de bør lægge Mærke til os og erkiende
vore Rigdomme; vi søge at give dem et større Be-
greb derom ved at forstørre disse Metaller's Over-
flade, vi vilde fæste deres Øine, eller rettere blæn-
de dem. Hvor mange er der virkelig, som ere i
Stand til at adskille Personen fra hans Klæde-
bragt, og at danne om Mennesket og Metallet,
uden at blande dem!

Alt det som er stædigt og glimrende vil der-
for stedse være Mode, saalænge Mennesker vil dra-
ge mere Fordel af Rigdom end af Dyd, saa længe
Mødlerne til at synes vigtig vil være saa forfællige
fra det som ene fortjener at tages i Betragt-
ning. Den udvortes Glans afhænger mangfold-

dig af Maaden at klæde sig paa; denne Maade
tager adskillige Former efter de forfællige Syns-
punkter, hvorunder vi ønske at tages i Betragt-
ning. Det beskedne Menneske, eller som vil synes
at være det, vil tillige udmærke denne Dyd ved
Eimpelhed i sin Klædebragt; den Stolte forsøm-
mer intet af det som kan understøtte hans Stolt-
hed eller smigre hans Forsængelighed; man kiender
ham paa det Rige eller Søgte i hans Pynt.

En anden Synspunkt som Menneskene me-
get almindelig have, er at giøre deres Krop stør-
re, give den mere Omfang. Ikke fornøiede med
det lille Rum hvori vor Basen er indfranket, vil
vi indtage en større Plads i denne Verden, end
Naturen kan give os; vi søge at forstørre vor Fi-
gur ved høie Hæle, ved svævende Klæder. Saa
vide disse kunde være, er den Forsængelighed som
de kiule, ikke endnu større *)? Hvorfor er en
Doctors Hoved omgivet med en uendelig Mængde
af laante Haar, og en Mand's af den galante Ver-
den (un homme du bel air) saa løselig bedækket?
Den ene vil, at man skal bedømme hans Viden-
skabs Udstrækning efter dette Hoveds fysiske Kapa-
sitet, hvis udvortes Volumen han forstørker; og
den anden søger ikkun at formindske det, for at
give en Ide om sin Mand's Tøshed (de la legerite
de son esprit **).

*) Skulde denne Tanke være en Buffon værdig?
eller skulde den ikke være et Bevis paa, hvor-
ledes endog den fornuftigste Mand kan lade
sig forlede af en glimrende Fantasi, naar han
kun et Øieblik forsømmer at være paa Vagt
imod den? Overf.

**) Det lader, som, da Fantasien engang havde
faaet Tøilen, vilde den ikke saa let lade sig
bringe i Orden. Overf.

Det ere Moder hvis Oprindelse er mere fornuftig. Det er dem, hvor man har haft til Hensigt at skule Feil og gjøre Naturen mindre ubehagelig. Naar man tager Menneffene i Almindelighed, saa er der langt flere mangeltagte Figurer og grimme Ansigter, end smukke og velbannede Personer. Moderne ere derfor indferte af det større Antal, hvis Interesse det er at gjøre deres Feil taaleligere. Fruentimmerne have malet deres Ansigter, naar deres naturlige Farvers Røser vare salmede, og naar en naturlig Blegghed gjorde dem mindre behagelige end andre. Denne Brug er næste almindelig udbredt blandt alle Jordens Folk. Den at gjøre Haarene vide med Puder og kruse dem op ved en Frisur, synes at have været opfundet for at lade Ansigtets Farver stikke bedre frem, og gjøre at dets Form kunde desko fordelagtigere falde i Pine.

Modernes Visarreri og Varietet viser sig endnu mere i den forskjallige Maade, som Mandspersonerne sætte deres Haar og Skæg paa. Nogle, som Tyrkerne, klippe deres Haar, og lade Skægget vore; andre, som de fleste Europæer, bære egne eller laante Haar, og rage Skægget. De vilde rive deres Haar af dem, men giæmppe dem omhyggeligen. Nægerne rage Hovedet i Figurer, snart som Stierner, snart paa de catolske Geistliges Wiis, og endnu almindeligere, ved at fiske saaledes, at et Stykke bliver staaende, naar et andet rages, og det samme gjøre de ved deres smaa Dreng. Ethvert Folk har heri forskjallig Brug. En gjør mere af Skægget paa Overlabben end paa Hagen; andre foretrække det paa Kinden og under Ansigtet; nogle feisere det; andre bære det glat. Det er ikke meget lang Tid siden, at vi bære Haarene bag i Hovedet adspredte og nedhan-

gende, nuomfunder bære vi dem i en Sak. Vore Klæder ere meget forskjallige fra vore Fædres; Forandring i Maaden at klæde sig paa er ligesaa stor som Forskiallen i Nationerne; og det besynderlige deri er, at af alle Arter Klædedragt have vi valgt en af de ubequemmeste, og at vor Maade at klæde os paa, skiont i Almindelighed efterfulgt af alle Folk i Europa, er af alle dem som kræver den meste Tid, den som synes at være den mindst passende i Naturen *).

* * *

Indbydelse til Subskription paa et Supplement til min danske ortographiske Ordbog.

Jeg havde tænkt Tid efter anden, ligesom Nummet i denne Journal vilde tilføede det, at meddele saavel et Supplement af de i min danske ortographiske Ordbog forbigaaede Ord, som Rettelser af de i samme imod min Billie indsnegne Feil og Urigtigheder. Men da jeg af de i sidste Hefte angivne Aarsager har besluttet med dette Hefte at ende Journalen, hvorved da og det begyndte Supplement maa standse, saa har jeg efter flere, saavel skriftlige som mundtlige Anmodninger foresat mig at udgive et nyt Supplement til denne Ordbog, aftrykt i samme Format og Stil som Ordbogen

*) Dette maa forståes efter den Tid, da Bifson skrev det, for næsten 50 Aar siden. Hvor meget Moderne i Klædedragt efter den Tid have forandret sig, er enhver bekendt.

selv, at de som ene denne, kunde hefte det til Ordbogen, og de som endnu vilde anskaffe sig den, kunde have begge Dele samlede, hvilket dog med de meddeelte Stykker af Supplementet i Journalen ikke kunde skee, uden at søge paa flere forskjellige Steder hvad man ønskede.

Hvad som altsaa tilforn har været indført i Journalen, bliver paa nye astrykt, og atter foretaget med hvad jeg siden har fundet at tilføie — og det finder jeg næsten daglig — thi det er umuligt at udgive en Ordbog paa engang, som intet kunde være at tillægge, allerhøjest i et levende Sprog, der, om det ikke daglig foretages, dog daglig rafineres og uddannes alt mere og mere ved Skribenternes Flid for Sproget.

Til dette Supplement er det jeg herved indbyder mine Landsmænd til Subscription, for nogenlunde at kunne sikre mig for Tab ved Trykningen af et Arbeide, der koster megen og malsomme-

lig Umage, og lønnes ved faa Kjøbere. Dets bestemte Størrelse kan jeg ikke angive, da jeg, som tilforn er sagt, seer det vore daglig under mine Hænder ved idelig Læsning i de nyeste Skrifter, men troer dog ikke det vil overskride et halv Alfabet. Subskribenterne overlades hvert Ark for 3 ½ Trykpapir, og isald Antallet om nogen Tid bliver saaledes, at jeg uden Tab kan udgive det, begynder strax med dets Tryk.

Kbhavn d. 18 Jan. 1802.

Jac. Baden.

* * *

Den ubekjendte Forfatter af en til mig for nogen Tid siden indleveret Oversættelse af Tyrtæi og Kallini Krigsfange, beder jeg enten mundtlig eller skriftlig at tilkiendegive mig hans Hensigt med samme, da denne er mig aldeles ubekjendt.

Jac. Baden.

Indhold af Journalens fjerde Hefte for 1801.

I. Vinterforelæsninger ved Kiøben-	
havns Universitet	S. 145
II. October Kvartals juridiske Examen	S. 149
III. Theologisk Embeds-Examen	S. 150
IV. Philosophisk Examen i October	S. 151
V. Fortegnelse paa Depositari i October	
Maaned 1801	S. 152
VI. Forberedelses-Examen	S. 156
VII. Tale i Anledning af Reformatio-	
nen	sammeft.

VIII. Exempler af Etiamt og vittige	
Indfald, af Macrobiani Saturnalia	S. 157
IX. Kongelige Rescripter og Cancellie-	
breve	S. 160
X. Oversatte Stykker af Buffon	S. 165

*** Indbydelse til Subscription paa et Supplement til den danske ortografiske Ordbog S. 175